

Александр Блок

НИКТО НЕ ПРИДЁТ НАЗАД
Избранные стихотворения

Вахазар

Александар Блок

НИКО НАТРАГ ВРАТИТИ СЕ НЕЋЕ
Избране песме

ИГАМ

84.P5
Б-70

882.1-1

Перевод с русского
Превод са руског

Художественное оформление: *Александр Базилевский*
Ликовна опрема: *Александар Базилевски*

Рисунки: *Александр Базилевский*
Цртежи: *Александар Базилевски*

Блок, Александр; Блок, Александар

Никто не придёт назад: Избранные стихотворения; Нико натраг вратити се неће: Избране песме / Составил Андрей Базилевский; Составио Андреј Базилевски; Перевели с русского Стеван Раичкович, Владимир Ягличич; Превели са руског Стеван Раичковић, Владимир Јагличић. — Москва: Вахазар; Београд: ИГАМ, 2012; Москва: Вахазар; Белград: ИГАМ, 2012. — 180 с., ил. — (Русско-сербская поэтическая библиотека: классика; Руско-српска поетска библиотека: класика; 2).

ISBN 978-5-88190-078-6 «Вахазар»
ISBN 978-86-83927-71-5 «ИГАМ»

© Стеван Раичковић. Превод, 1970.
© Владимир Јагличић. Превод, 1994, 2012.
© Александр Базилевский. Оформление серии, 2004.
© Александр Базилевский. Рисунки, 2012.

*Пускай я умру под забором, как пёс,
Пусть жизнь меня в землю втоптала, —
Я верю: то Бог меня снегом занёс,
То вьюга меня целовала!*

*Па нек за плотом ко нас скончам просто,
Нек жића скорб ме убија —
Верујем, снегом завеја ме Господ —
Олуја ме хубила!*

* * *

Стою на царственном пути.
Глухая ночь, кругом огни, —
Неясно теплятся они,
А к утру надо всё найти.

Ступлю вперёд — навстречу мрак,
Ступлю назад — слепая мгла.
А там — одна черта светла,
И на черте — условный знак.

Но труден путь — шумит вода,
Чернеет лес, молчат поля...
Обетованная земля —
Недостижимая звезда...

Звезда — условный знак в пути,
Но смутно теплятся огни,
А за чертой — иные дни,
И к утру, к утру — всё найти!

15 августа 1901

* * *

Дождёшься ль вечерней порой
Опять и желанья, и лодки,
Весла и огня за рекой?

Фет

Сумерки, сумерки вешние,
Хладные волны у ног,
В сердце — надежды нездешние,
Волны бегут на песок.

* * *

На царском путу, сам. Ни маћи.
Глува је ноћ, и ватре свуда
Нејасно горе: плам врлуда,
А пре јутра све треба наћи.

Ступим ли напред — чека мрак.
Ступим ли назад — магла прети.
А тамо — само црта светли,
И договорен, цртом, знак.

Ал тежак пут је — шуми вода,
Поље и шума — црн су бездан.
И обећана земља — звезда
Недостижна је, преко свода...

Звезда: на путу знак што зрачи,
Ал мутно ватре сјај се пали,
Иза црте су — друкче даљи,
А пре јутра — све ваља наћи!

15. августа 1901.

* * *

Да л дочекаћеш у сутону
Опет све чежње, оне чамце,
Весла и огањ да за реком утону?

Фет

Сутон, пролећни сутон пада,
Крај ногу свежи напон вала.
Неовдашња, у срцу, нада,
Журе вали на лежај жала.

Отзвуки, песня далёкая,
Но различить — не могу.
Плачет душа одинокая
Там, на другом берегу.

Тайна ль моя совершается,
Ты ли зовёшь вдалеке?
Лодка ныряет, качается,
Что-то бежит по реке.

В сердце — надежды нездешние,
Кто-то навстречу — бегу...
Отблески, сумерки вешние,
Клики на том берегу.

16 августа 1901

* * *

На весенний праздник света
Я зову родную тень.
Приходи, не жди рассвета,
Приноси с собою день!

Новый день — не тот, что бьётся
С ветром в окна по весне!
Пусть без умолку смеётся
Небывалый день в окне!

Мы тогда откроем двери,
И заплачем, и вздохнём,
Наши зимние потери
С лёгким сердцем понесём...

3 февраля 1902

Одјеци, песма далека, снена,
Разлучити их не знам, али
То плаче душа осамљена,
Тамо на другој, сад, обали.

То тајне моје нема више?
Ти ли то зовеш кроз даљину?
Зарања чамац, па се њише,
По реци нешто брзо мину.

Неовдашња у срцу, нада,
Неко ме чека – журим понет,
Сутон, пролећни сутон пада,
Зов са обале чујем оне.

16. августа 1901.

* * *

Пред пролећну, сјаја хору,
Зовем родну сенку сам.
Дођи, и не чекај зору,
Донеси са собом дан!

Нови дан – не тај што бије
О прозоре с ветром страшним!
Без престанка смех нек врије
Окна, с даном неовдашњим!

Двер тад ћемо отворити,
Уздахнути, с плачем, немо,
И губитке зимске, скрити,
Лака срца поднећемо.

3. фебруара 1902.

* * *

Не бойся умереть в пути.
Не бойся ни вражды, ни дружбы.
Внимай словам церковной службы,
Чтоб грани страха перейти.

Она сама к тебе сойдёт.
Уже не будешь в рабстве тленном
Манить смеющийся восход
В обличье бедном и смиренном.

Она и ты — один закон,
Одно веленье Высшей Воли.
Ты не навеки обречён
Отчаянной и смертной боли.

5 июля 1902

* * *

Тебя я встречу где-то в мире,
За далью каменных дорог.
На страшном, на последнем пире
Для нас готовит встречу Бог.

Август 1902

* * *

Ужасен холод вечеров,
Их ветер, бьющийся в тревоге,
Несуществующих шагов
Тревожный шорох на дороге.

* * *

Не бој се да на путу мреш.
Ни душманина, нити дружбе.
Ослушни речи храмске службе
Да међу страха прећи смеш.

Она ће к теби сићи сама.
Ко роб труљења, нећеш више
Жудети успон што те слама
С ликом којим те заробише.

Исте сте вере ти и она,
У Вишој Вољи што вас спаја.
Ниси осуђен од искона
На смртоносни бол очаја.

5. јула 1902.

* * *

Срешћу те негде, светом овим,
Даље од пута каменог.
На страшном пиру, већ готови
Наш судњи сусрет, сами Бог,

Август, 1902.

* * *

Ужас ме ноћи мразних плаши,
Њихов ветар што с криком пева,
Корака неких неовдашњих
Узнемирујућ бат с путева.

Холодная черта зари —
Как память близкого недуга
И верный знак, что мы внутри
Неразмыкаемого круга.

Июль 1902

* * *

Был вечер поздний и багровый,
Звезда-предвестница взошла.
Над бездной плакал голос новый —
Младенца Дева родила.

На голос тонкий и протяжный,
Как долгий визг веретена,
Пошли в смятении старец важный,
И царь, и отрок, и жена.

И было знаменье и чудо:
В невозмутимой тишине
Среди толпы возник Иуда
В холодной маске, на коне.

Владыки, полные заботы,
Послали весть во все концы,
И на губах Искарюта
Улыбку видели гонцы.

19 апреля — 28 сентября 1902

* * *

Я искал голубую дорогу
И кричал, оглушённый людьми,

И зоре хладне, као кнута,
Ко сећањем кад мори туга —
Сигурни знак да смо унутар
Нераскидивог једног круга.

Јул, 1902.

* * *

Би вече касно и звездано,
Знак-звезда букну на сводима.
Плакаше глас нов над безданом —
Младенца Дева је родила.

На глас отегнут, нежно чаран,
Ко дугуљасте цвил вретена,
Кретоше, збуњени, и строг старац,
И цар, и дете, и жена.

И беше знамен то, знак чуда:
У недирнутом миру, складном,
Појави се сред руље Јуда
На коњицу, под маском хладном.

Владари које брига смота,
Послаше широм вест, по земљи,
И на уснама Искариота
Спазише гласници смех све немљи.

19. априла — 28. септембра 1902.

* * *

Дубини тек сам ја на трагу,
Међу људима урлам грубим,

Подходя к золотому порогу,
Затихал пред Твоими дверьми.

Проходила Ты в дальние залы,
Величава, тиха и строга.
Я носил за Тобой покрывало
И смотрел на Твои жемчуга.

Декабрь 1902

* * *

Здесь память волны святой
Осталась пенистым следом.
Беспечальный иду за Тобой —
Мне путь неизвестный ведом.

Когда и куда поведёшь,
Не знаю, но нет сомнений,
Что погибла прежняя ложь,
И близится вихрь видений.

Когда настанет мой час,
И смолкнут любимые песни,
Здесь печально скажут: «Угас»,
Но *Там* прозвучит: «Воскресни!»

31 января 1903

* * *

— Всё ли спокойно в народе?
— Нет. Император убит.
Кто-то о новой свободе
На площадях говорит.

И прилазећи златном прагу
Глас испред двери Твојих губим.

Далеком ишла си одајом,
Дивна, строгим ме оком мерећ.
Носих за Тобом плашт одано,
И гледах ниске и бисере.

Децембар, 1902.

* * *

Кад спомен светог вала мине
Остане овде траг у пени.
Идем за Тобом и не бринем —
Јер пут незнани знан је мени.

Куда повешћеш, када, рашта —
Не знам, ал нема сумње више,
Да је пропала лаж пређашња,
Да је визија вихор ближе.

Кад мој час приспе, кад се распу
У мук звуци у драгој песми,
Обде ће тужно рећи: «Згасну!»
Ал *тамо* чуће се: «Воскресни!»

31. јануара 1903.

* * *

— Влада ли мир у народу?
— Не. Убише цара.
Неко нову, већ, слободу
С трга разговара.

— Все ли готовы подняться?
— Нет. Каменеют и ждут.
Кто-то велел дожидаться:
Бродят и песни поют.

— Кто же поставлен у власти?
— Власти не хочет народ,
Дремлют гражданские страсти:
Слышно, что кто-то идёт.

— Кто ж он, народный смиритель?
— Тёмен, и зол, и свиреп:
Инок у входа в обитель
Видел его — и ослеп.

Он к неизведанным безднам
Гонит людей, как стада...
Посохом гонит железным...
— Боже! Бежим от Суда!

3 марта 1903

* * *

По городу бегал чёрный человек.
Гасил он фонарики, карабкаясь на лестницу.

Медленный, белый подходил рассвет,
Вместе с человеком взбирался на лестницу.

Там, где были тихие, мягкие тени —
Жёлтые полоски вечерних фонарей, —

Утренние сумерки легли на ступени,
Забрались в занавески, в щели дверей.

– Је ли спремна буна, питај.
– Не. Чекају знак да блесне.
Нареди им неко притај:
Лутају и поју песме.

– Ко приграби скиптар власти?
– Народ власт не жели више.
Уснуше грађанске страсти:
Прича се да неко стиже.

– Ко то смири народ тако?
– Мрк је, ћуди зле, свирепе.
Крај улаза у храм, ђакон
Угледа га и – ослепе.

У бездане, у незнане
Као стада гони људе...
Гвозден-жезлом, натенане...
– Боже! Бежимо од суда!

3. марта 1903.

* * *

Трчаше по граду црни човек један.
Гасио је фењере, пентрао се на терасе.

Пристизала је споро зора бледа,
Пентрала се с тим човеком на терасе.

Тамо где беху сени тихог злата –
Фењера ноћних пруге, све у жутом –

У завесе се скри, у чворје врата
Са басамака окаснео сутон.

Ах, какой бледный город на заре!
Чёрный человечек плачет на дворе.

Апрель 1903

Фабрика

В соседнем доме окна жолты.
По вечерам — по вечерам
Скрипят задумчивые болты,
Подходят люди к воротам.

И глухо заперты ворота,
А на стене — а на стене
Недвижный кто-то, чёрный кто-то
Людей считает в тишине.

Я слышу всё с моей вершины:
Он медным голосом зовет
Согнуть измученные спины
Внизу собравшийся народ.

Они войдут и разбредутся,
Навалят на спины кули.
И в жолтых окнах засмеются,
Что этих нищих провели.

24 ноября 1903

Из газет

Встала в сияньи. Крестила детей.
И дети увидели радостный сон.
Положила, до полу клонясь головой,
Последний земной поклон.

Ах, како блед је град при обданици!
Црн човечуљак плаче на станици.

Април, 1903.

Фабрика

Суседна зграда, окна жута,
А обноћ, обноћ, све сатима,
Шкрипе завртњи, преко пута
Прилазе људи ка вратима.

Ал запрта су врата преко,
Крај зида, зида, у тој тмини,
Неко црн, непомичан неко
Пребраја људе у тишини.

Ја чујем све с мог виса, вређан
Бронзаним гласом што, ко јека
Иште повита крхка леђа
Народа што у реду чека.

Они ће ући, платив цех,
Леђа ће с врећом да се стопе.
Прснуће с окна жутог смех:
Насамарише нишче опет.

24. новембра 1903.

Из новина

Устаде у сјају. Да прекрсти децу.
И деца радосни угледаше санак.
Затим, о под, челом: насупрот кревету,
ко последњи, ниски наклон, пред растанак.

Коля проснулся. Радостно вздохнул,
Голубому сну ещё рад наяву.
Прокатился и замер стеклянный гул:
Звенящая дверь хлопнула внизу.

Прошли часы. Приходил человек
С оловянной бляхой на тёплой шапке.
Стучал и дожидался у двери человек.
Никто не открыл. Играли в прятки.

Были весёлые морозные Святки.

Прятали мамин красный платок.
В платке уходила она по утрам.
Сегодня оставила дома платок:
Дети прятали его по углам.

Подкрались сумерки. Детские тени
Запрыгали на стене при свете фонарей.
Кто-то шёл по лестнице, считая ступени.
Сосчитал. И заплакал. И постучал у дверей.

Дети прислушались. Отворили двери.
Толстая соседка принесла им шей.
Сказала: «Кушайте». Встала на колени
И, кланяясь, как мама, крестила детей.

Мамочке не больно, розовые детки.
Мамочка сама на рельсы легла.
Доброму человеку, толстой соседке,
Спасибо, спасибо. Мама не могла...

Мамочке хорошо. Мама умерла.

27 декабря 1903

Коља се пробуди. Рад да се не макне,
Него сном плаветним и јаву да мери.
Промешкољио се, замре одјек стаклен:
Одзвонише, доле, залупљене двери.

Протицаху сати. Долазаше човек
Са оловном значком на капи. Не журећ,
Куцаше на врата, чекаше тај човек.
Нико да отвори. Играли су жмуре.

Божих беше леден, ал ведар, без буре.

Сва игра: мамину мараму кријући.
Јер је у марами, с јутра, одлазила.
А данас остави мараму у кући:
Закуцима куће деца су је крила.

Прикрао се сутон. Дечје сени боји
Светиљка на зиду, зид сав устрепери.
Неко: уз басамке. Као да их броји.
Преброја. Заплака. Покуца о двери.

Деца чуше: то су врата зашкрипала.
Унела је шчија дебела суседа.
Рекла је: «Једите». На колена пала,
Као мама децу прекрстила, бледа.

Мамицу, дечице, сад сваки бол штеди.
Мамица је легла испод воза сама.
Доброме човеку, дебелој суседи,
Хвала, хвала. Мама није могла с вама...

Мамици је добро. Умрла је мама.

27. децембра 1903.

Рассвет

Я встал и трижды поднял руки.
Ко мне по воздуху неслись
Зари торжественные звуки,
Багрянцем одевая высь.

Казалось, женщина вставала,
Молилась, отходя во храм,
И розовой рукой бросала
Зерно послушным голубям.

Они белели где-то выше,
Белея, вытянулись в нить
И скоро пасмурные крыши
Крылами стали золотить.

Над позолотой их заёмной,
Высоко стоя на окне,
Я вдруг увидел шар огромный,
Плывущий в красной тишине.

18 ноября 1903

* * *

Я и без веры живой,
Мне и надежды не надо!
Дух мой тревожный, родной
Жизнь наделила отрадой.

Веры мне жизнь не дала,
Бога везде я искал,
Дума тревожно ждала,
Разум мятежно роптал.

Расвит

Устах, и трипут дигох горе
Руке. Журнуше из озрака
К мени свечани звуци зоре
Одевајући вис у бакар.

Ко да се створи нека жена,
Моли се у храм док одлази.
И зрнад баца рука њена,
И голубове кротке мази.

Све се избели горе зрочно,
Ко да ће белу нит исткати,
И ускоро и кровље мрачно
Поче крилима да се злати.

Над позлатама изнад дома
На прозорима стрмим овим,
Одједном видех шар огроман —
У црвеној тишини плови.

18. новембра 1903.

* * *

И без вере сам жив, све живљи,
Ја чак ни наду нисам хтео!
Мој дух, урођен, непомирљив,
Утехом снабде живот цео.

Веру ми живот није дао,
А искао сам Бога свуда,
И чекала је сва мисао,
Разум роптао, сам, без чуда.

Нет мне надежды нигде,
Горе предвижу и жду:
В чистой зеркальной воде
Чуждого ей не найду.

О, я храню как покой
Лучшую в мире отраду..
Я и без веры живой,
Мне и надежды не надо!

4 ноября 1808

* * *

Догорай, не узнавая,
В синий вечер, в синий день.
Встретим вместе, умирая,
Одинаковую тень.

Но к чему огонь вечерний,
Сожаленье, память, сон?..
Сердцу ль биться суеверней
В час последних похорон?

Иль вздохнула, узнавая,
На исходе поздних лет?..
Встретим вместе, воскресая,
Одинаковый рассвет.

Апрель 1902

* * *

Разбушуются бури, прольются дожди,
Разметут и размоют пути.

А нигде нада да се роди,
И тугу слутим, чекам, бдећи:
У огледалној чистој води
Туђинца нећу њој затећи.

О чувам, ко мир немерљив,
Утеху сушту испод неба...
Јер и без вере још сам жив,
И ни нада ми чак не треба!

4. новембра 1908.

* * *

Догори, свешћу немој ући
У плаво вече, у дан плав.
Срешћемо заједно, умирући,
Сен истоветну — исти јав.

Ал чему пламен у вечери,
Сан, спомен, жална потреба?
Зар сујеверјем срце мери
Тренут последњих погреб?

Ил ти уздахну, схвати, чувши
За истек позних година?...
Срешћемо заједно, васкрснувши,
Зору што нас је родила.

Април, 1902.

* * *

Развиће се буре, киша ће да дође,
Омекшаће путе, пљуском дугим.

Нас, разбитых, заменят иные вожди,
Чтоб иными путями вести.

Так уходят года, за годами века, —
То же золото милой косы.
О, изменник, пойми эту прелесть цветка,
Этот сон неизменной красы!

Ты — *чужой* для меня, и другая весна
Для тебя, мой судья, суждена.
Но пойми, как отрадно из смертного сна
Услыхать про *свои* знамена!

Весна 1903

* * *

Неизмеримость гасит луны,
Закон крушится о закон.
Но мы найдём такие струны,
Которым в мире нет имён.

Мы не напрасно вместе, вместе,
И бродим, бродим меж людьми,
Друг другу верны — до свиданья
Перед последними дверьми.

15 октября 1903

* * *

Полюби эту вечность болот:
Никогда не иссякнет их мощь.
Этот знак, что сгорел, — не умрёт.
Этот куст — без нетления — тощ.

Нас, здрузгане, друге замениће вође,
Да поведу путевима другим.

Тако иду лета, и векови бројни,
Ал исто те злато драге косе прене.
О, издајниче, прелест цвета појми,
Тај сан лепоте без промене!

Ти си — *туђин* мени, друго је пролеће
Теби, мој судијо, пут намењен.
Схвати, у сну смртном утеху донеће
Јав да траје *сопствено* знамење!

Пролеће, 1903.

* * *

Неизмерљивост гаси луне,
Законе мрви закон-смена.
Ал наћи ћемо такве струне
Којима нема свет имена.

Лутамо скупа, не случајно
Међу људима овог света,
Једно другоме верни тајно
До задњих двери, и сусрета.

15. октобра 1903.

* * *

Заволи вечност бара ових,
Непресушна им моћ не јења.
Неће мрети влат што се пови,
Тај суви жбун је — ван труљења.

Эти ржавые кочки и пни
Знают твой отдыхающий плен.
Неизменно предвечны они, —
Ты пред Вечностью полон измен.

Одинокая участь светла.
Безначальная доля свята.
Это Вечность Сама снизошла
И навеки замкнула уста.

3 июня 1905

* * *

Тяжко нам было под вьюгами
Зиму холодную спать...
Землю промёрзлую паугами
Не было мочи поднять!

Ранними летними росами
Выйдем мы в поле гулять...
Будем звенящими косами
Сочные травы срезать!

Настежь ворота тяжёлые!
Ветер душистый в окно!
Песни такие весёлые
Мы не певали давно!

5 ноября 1904

* * *

Шли на приступ. Прямо в грудь
Штык наточенный направлен.

И знају хумке те бакрене
За неуморно твоје ропство.
У предвечном су, без промене,
А ти пред Вечним мењаш сопство.

Усамљеничка коб је светла.
Светла је судба прапочетна.
Вечност се Сама ово спушта
Да затвори занавек уста.

Јун, 1905.

* * *

Лед нам у кости угонила
Мењава, зимус, под ћебади,
Промрзлу земљу плуговима
Не узмогосмо преметати.

По раним летњим, по росама,
Иштегаћемо у долине
Да бисмо српом и косама
Накосили се детелине!

Отворене су двери. Јесте,
Мирише ветар животодавно!
Овакве, оведрене песме
Не запеvasмо већ одавно!

5. новембра 1904.

* * *

Јуришају. И у груди
Бајонет се, дуг, управи.

Кто-то крикнул: «Будь прославлен!»
Кто-то шепчет: «Не забудь!»

Рядом пал, всплеснув руками,
И над ним сомкнулась рать.
Кто-то бьётся под ногами,
Кто — не время вспоминать...

Только в памяти весёлой
Где-то вспыхнула свеча.
И прошли, стопой тяжёлой
Тело тёплое топча...

Ведь никто не встретит старость —
Смерть летит из уст в уста...
Высоко пылает ярость,
Даль кровавая пуста...

Что же! громче будет скрежет,
Слаще боль и ярче смерть!
И потом — земля разнежит
Перепуганную твердь.

Январь 1905

* * *

Не мани меня ты, воля,
 Не зови в поля!
Пировать нам вместе, что ли,
 Матушка-земля?
Кудри ветром растрепала
 Ты издалека,
Но меня благословляла
 Белая рука...
Я крестом касался персти,
 Целовал твой прах,

Неко виче: «Слављен буди!»
И шапће: «Не заборави!»

Паде, плеснув шаком намах,
За њ се сврши битка грозна.
Неко лупа под ногама,
Ко — није сад час да мозгаш...

Сан о нечем ведром — зато
Негде букну свећа врело.
И прођоше, с тешким батом
Прегазивши топло тело...

Нико да дочека старост —
Од уста до уста — смрт..
Узвишена букти јарост,
Кроз пуст, крвав, далек врт..

Па шта! јачи шкргут биће,
Слађи бол и смрт сјајнија!
Затим — земља примириће
Преплашени свод занијан.

Јануар, 1905.

* * *

Не зови, слободо, немом
У пољане, бајком!
Зар ми скупа пирујемо
Реци, земљо-мајко?
Ветром си ми влас помела
И то издалека,
Ал благослов мени бела
Рука пружи нека ...
Дирах прстом крст над гробом,
Љубих прах твој ледни,

Нам не жить с тобою вместе
В радостных полях!
Лишь на миг в воздушном мире
Оглянусь, взгляну,
Как земля в зелёном пире
Празднует весну, —
И пойду путём-дорогой,
Тягостным путём —
Жить с моей душой убогой
Нищим бедняком.

Июль 1905

* * *

Оставь меня в моей дали.
Я неизменен. Я невинен.
Но тёмный берег так пустынен,
А в море ходят корабли.

Порою близок парус встречный,
И зажигается мечта;
И вот — над ширью бесконечной
Душа чудесным занята.

Но даль пустынна и спокойна —
И я всё тот же — у руля,
И я пою, всё так же стройно,
Мечту родного корабля.

Оставь же парус воли бурной
Чужой, а не твоей судьбе:
Ещё не раз в тиши лазурной
Я буду плакать о тебе.

Август 1905

Не живимо ми са тобом
У пољима ведрим!
Тек на трен у зрачном виру
Спазићу на стази
Где земља на младом пиру
Пролеће полази —
И крочићу низ друм ногом,
Тешким путем истим —
С душом јадном и убогом
Да живим ко нишчи.

Јул, 1905.

* * *

Мене даљини мојој препусти.
Не измених се. Невин ћутим.
Ал кејови су тако пусти,
А бродови су поринути.

Каткад је блиско једру зрачно,
Разгорева се сан удесно.
Где, над ширином бесконачном
Зароби душу свет чудесног.

Ал даљ је пушта, спокој влада,
Ја сам тај исти, крај кормила
И певам ко што се некада
О родном броду песма орила.

Препусти једру баш слободи
Буре — дај туђој коби обол.
Не једном док кроз аzur бродим
У мир, плакаћу ја за тобом.

Август, 1905.

* * *

Девушка пела в церковном хоре
О всех усталых в чужом краю,
О всех кораблях, ушедших в море,
О всех, забывших радость свою.

Так пел её голос, летящий в купол,
И луч сиял на белом плече,
И каждый из мрака смотрел и слушал,
Как белое платье пело в луче.

И всем казалось, что радость будет,
Что в тихой заводи все корабли,
Что на чужбине усталые люди
Светлую жизнь себе обрели.

И голос был сладок, и луч был тонок,
И только высоко, у царских врат,
Причастный тайнам, — плакал ребенок
О том, что никто не придёт назад.

Август 1905

* * *

В голубой далёкой спальне
Твой ребенок опочил.
Тихо вылез карлик маленький
И часы остановил,

Всё, как было. Только странная
Воцарилась тишина.
И в окне твоём — туманная
Только улица страшна.

* * *

Девојка певаше у црквеном хору
О сусталима у туђини, боју,
О свим бродима ишчезлим у мору,
О свима што радост заборавише своју.

Тако је глас јој песмом храм кропио,
Тако зрак сјаше на рамену белом,
Да свак је, тамо, слушао, мотрио
Где бело платно зраком је лебдело.

И сви приснише да се радост буди,
Да су се тихом луком броди спасли,
Да су, сустали у туђини, људи,
Светао живот за себе пронашли.

И би глас сладак, и нежан зрак сплетен,
И само горе, крај двери, уз свеће,
Плакаше, тајнама причешћено, дете,
Јер нико натраг вратити се неће.

Август, 1905.

* * *

У соби плавој сјај се угаси,
Твоје чедо већ спава.
Тихо малени патуљак улази,
Сат дланом зауставља,

Све: како беше. Тек пренагљена
Тишина, неовдашња.
А у прозору твом — маглена
Само је улица страшна.

Словно что-то недосказано,
Что всегда звучит, всегда...
Нить какая-то развязана,
Сочетавшая года.

И прошла ты, сонно-белая.
Вдоль по комнатам одна.
Опустила, вся несмелая,
Штору синего окна,

И потом, едва заметная,
Тонкий полог подняла.
И, как время безрассветная,
Шевелясь, поникла мгла.

Стало тихо в дальней спальне —
Синий сумрак и покой,
Оттого, что карлик маленький
Держит маятник рукой.

4 октября 1905

Русь

Ты и во сне необычайна.
Твоей одежды не коснусь.
Дремлю — и за дремотой тайна,
И в тайне — ты почиешь, Русь.

Русь, опоясана реками
И дебрями окружена,
С болотами и журавлями,
И с мутным взором колдуна,

Где разноликие народы
Из края в край, из дола в дол

Ко недоречена нека бит
Што увек, увек постоји...
Развезала се нека нит
Која године споји.

И ти си прошла, сањиво-бела,
Сама дуж соба давних,
Спустила си, сва несмела,
Застор с прозора плавих,

Затим једва приметна, витка,
Одигла fine мрежице.
И, као време нерасвитна,
Поче магла да јежи се.

Поста у собама удаљеним
Тих сутон, тиши знатно,
Јер то патуљак малени
Придржа дланом клатно.

4. октобра 1905.

Русија

Ти си и у сну несазнајна,
Твога се вела таћи ни.
Дремам, а иза сна је — тајна,
У тајни, Русијо, си ти.

Русија појас река има.
Древне је шуме круже свуд,
С блатима и са ждраловима,
Уз чаробњака поглед луд.

У њој и људства различита
Из долина, с краја на крај,

Ведут ночные хороводы
Под заревом горящих сёл.

Где ведуны с ворожеями
Чаруют злаки на полях,
И ведьмы тешатся с чертями
В дорожных снеговых столбах.

Где буйно заметает вьюга
До крыши – углое жилье,
И девушка на злого друга
Под снегом точит лезвё.

Где все пути и все распутья
Живой клюкой измождены,
И вихрь, свистящий в голых прутьях,
Поёт преданья старины...

Так – я узнал в моей дремоте
Страны родимой нищету,
И в лоскутах её лохмотий
Души скрываю наготу.

Тропу печальную, ночную
Я до погоста протоптал,
И там, на кладбище ночуя,
Подолгу песни распевал.

И сам не понял, не измерил,
Кому я песни посвятил,
В какого бога страстно верил,
Какую девушку любил.

Живую душу укачала,
Русь, на своих просторах, ты,
И вот – она не запятнала
Первоначальной чистоты.

Поноћна кола воде вита
Уз запаљених села сјај.

Где и врачара, с вампирима,
Траварке чара свуд уз руб.
И вештице са ђаволима
Веселе се уз снега стуб.

Где и мећава завејава
Трошну кућу до крова тог.
И деве испод снега плава
Сечиво оштре против злог.

Где је све путе, са распућем,
Изрово штапа силан број.
Где вихор, који звижди пружем,
Старих предања пева пој...

У дремежима својим сненим
Сазнах за родне земље јад
И у дроњцима ево њеним
Сакривам голу душу сад.

До сеоског сам гробља — нему
Утабо ноћну стазу сву.
Ноћивајући свуд по њему
Дуго сам песме пево ту.

Не разумедох, не одмери,
Коме посветих песме те
И какав бог ми би у вери,
Какву девојку волах пре.

Русијо, ти си успавала
Својим пространством душу, знај.
Где: она није укаљала
Своје чистоте први сјај.

Дремлю — и за дремотой тайна,
И в тайне почивает Русь,
Она и в снах необычайна.
Её одежды не коснусь.

24 сентября 1906

* * *

Так окрылённо, так напевно
Царевна пела о весне.
И я сказал: «Смотри, царевна,
Ты будешь плакать обо мне».

Но руки мне легли на плечи,
И прозвучало: «Нет. Прости.
Возьми свой меч. Готовься к сече.
Я сохраню тебя в пути.

Иди, иди, вернёшься молод
И долгу верен своему.
Я сохраню мой лёд и холод,
Замкнусь в хрустальном терему.

И будет радость в долгих взорах,
И тихо протекут года.
Вкруг замка будет вечный шорох,
Во рву — прозрачная вода...

Да, я готова к поздней встрече,
Навстречу руки протяну
Тебе, несущему из сечи
На острие копья — весну».

Даль опустила синий полог
Над замком, башней и тобой.

Дремам, а иза сна је — тајна,
Русија у тој тајни спи.
Ти си и у сну несазнајна.
Вела се твога таћи ни.

24. септембра 1906.

* * *

Тако појствено и крилато
Царица певаше о пролећу.
«Царице!», рекох: «Обилато
Плакаћеш за мнош, на несрећу».

Али легоше на раме ми
Руке: «Не. Збогом: сваки пут има.
Узми свој мач. За боју се спреми.
Чуваћу те на путевима.

Иди и вратићеш се млад
И веран дугу свом, пристани!
Сачуваћу свој лед и хлад,
Закључана у трем кристални.

Поглед ми радост озариће
И уз година тихи плов.
Крај замка вечни шумор биће,
Пуниће бистра вода ров..

За позни сусрет у пољима
Спремна, руке ти пружам — крећем
Теби, из боја, на кољима
Оштрим што носиш дар — пролеће».

Даљ спусти мрежу изнад река,
Над замком, кулом, тобом, нама.

Прости, царевна. Путь мой долог.
Иду за огненной весной.

Октябрь 1908

* * *

Барка жизни встала
На большой мели.
Громкий крик рабочих
Слышен издали.
Песни и тревога
На пустой реке.
Входит кто-то сильный
В сером армяке.
Руль дощатый сдвинул,
Парус распустил
И багор закинул,
Грудью надавил.
Тихо повернулась
Красная корма,
Побежали мимо
Пёстрые дома.
Вот они далёко,
Весело плывут.
Только нас с собою,
Верно, не возьмут!

Декабрь 1904

* * *

Вечность бросила в город
Оловянный закат.
Край небесный распорот,
Переулки гудят.

Збогом, царице. Пут ме чека,
Лов на пролеће у ватрама.

Октобар, 1908.

* * *

Брод живота стаде
У плићаку, чека.
Моћан крик радника,
Чујан издалека.
Немирне су песме
На току неживом.
Неко јак улази
У капуту сивом.
Крцну даском кормила,
Једру разви с људима
Затим чакље згомила
И напну се грудима.
И црвена крма
Шкрипну, затим крете.
Кућице шарене
Мимо лете, лете.
Ево њих далеко,
Плове, пуни среће.
Само што са собом
Нас повести неће!

Децембар, 1904.

* * *

Вечност у град убаци
Оловни залазак.
Распоренога неба зраци,
Зуј улица кроз зрак.

Всё бессилье гаданья
У меня на плечах.
В окнах фабрик — преданья
О разгульных ночах.

Оловянные кровли —
Всем безумным приют.
В этот город торговли
Небеса не сойдут.

Этот воздух так гулок,
Так заманчив обман.
Уводи, переулоч,
В дымно-сизый туман...

26 июня 1904

Балаган

Ну, старая кляча, пойдём
ломать своего Шекспира!

Кин

Над чёрной слякотью дороги
Не поднимается туман.
Везут, побряхтывая, дроги
Мой полинялый балаган.

Лицо дневное Арлекина
Ещё бледней, чем лик Пьеро.
И в угол прячет Коломбина
Лохмотья, сшитые пестро...

Ташитесь, траурные клячи!
Актёры, правьте ремесло,
Чтобы от истины ходячей
Всем стало больно и светло!

Враџбина слабих причин
О плећу ми почива.
Мит – у окнима фабричким
О пијаним ноћима.

На кровље, да их збрине,
Сваки безумник креће.
У тај град трговине
Небеса сићи неће.

Тако је ваздух бучан,
Пред варку, тако очарљиву.
Улице, води, закључај
У маглу димно-сиву...

26. јун 1904.

Шатра

Де, стара раго, кренимо
да ринтамо свог Шекспира!
Кин

Над црним друмом и млакама
Ништа не тера маглу палу.
Возе таљиге, низ макадам,
Моју шатру, већ дограјалу.

Дању је лице Арлекина
Од Пјероовог лица блеђе.
У куту крије Коломбина
Закрепе, дроње – рујне, смеђе...

Теглите, раге тугујуће!
Глумци, представе дајте свугде,
Да од истине путујуће
Болно и светло свима буде!

В тайник души проникла плесень,
Но надо плакать, петь, идти,
Чтоб в рай моих заморских песен
Открылись торные пути.

Ноябрь 1906

* * *

Улица, улица...
Тени беззвучно спешащих
Тело продать,
И забвенью купить,
И опять погрузиться
В сонное озеро города — зимнего холода...

Спите. Забудьте слова лучезарных.

О, если б не было в окнах
Светов мерцающих!
Штор и пунцовых цветочков!
Лиц, наклонённых над скудной работой!

Всё тихо.
Луна поднялась.
И облачных перьев ряды
Разбежались далёко.

Январь 1905

* * *

Я вам поведал неземное.
Я всё сковал в воздушной мгле.
В ладье — топор. В мечте — герои.
Так я причаливал к земле.

Буђ се у извор душе слева,
Ал ваља певати, плакати, ићи,
За прекоморски рај мог пева
Да може широк друм изнићи.

Новембар, 1906.

* * *

Улица, улица...
Сени немих ужурбаника –
Тело да продају,
И заборав да купе,
И опет да се утопе
У сањиво језеро града – зимске циче...

Спавајте. Заборавите речи просветљене.

О, да није у окнима
Мрешкавих светиљака!
Завеса и рујних цветића!
Лица, нагнутих над узалудним послом!

Све је тихо.
Месеџ изгрејао.
И облачних паперја низови
Раштркали се у даљ.

Јануар, 1905.

* * *

Неземне вам испричах бајке.
Све исковах у зрачној мемли.
У лађи – секиру. У сну – јунаке.
Тако пристајох, ближи земљи.

Скамья ладьи красна от крови
Моей растерзанной мечты,
Но в каждом доме, в каждом крове
Ищу отважной красоты.

Я вижу, ваши девы слепы,
У юношей безогнен взор.
Назад! Во мглу! В глухие склепы!
Вам нужен бич, а не топор!

И скоро я расстанусь с вами,
И вы увидите меня
Вон там, за дымными горами,
Летящим в облаке огня!

16 апреля 1905

Сытые

Они давно меня томили:
В разгаре девственной мечты
Они скучали, и не жили,
И мяли белые цветы.

И вот — в столовых и гостиных,
Над грудой рюмок, дам, старух,
Над скукой их обедов чинных —
Свет электрический потух.

К чему-то вносят, ставят свечи,
На лицах — жёлтые круги,
Шипят пергаментные речи,
С трудом шевелятся мозги.

Так — негодует всё, что сыто,
Тоскует сытость важных чрев:

Клупе су рујне крвљу. Тако
Нервозну машту своју кротим.
У сваком дому, крову сваком,
Иштем одважност у лепоти.

Слепе су деве вам сред ношње,
Вид у младића згашен, миран.
Натраг! У маглу! У избе трошне!
Бич вама треба, не секира!

Растаћу се ускоро с вама,
Видећете ме, пре но траг затрем,
Тамо, за димљивим горама,
Где у облаку летим ватре!

16. априла 1905.

Сити

Задавали су ми давно јаде,
Док девичанске сневах снове,
Нису живели — из досаде
Беле су газили цветове.

И где — у кујнама, ресторанима,
Над хрпом чаша, барских дама,
Пристојне обеде, ко дланима,
И електрику, прекри тама.

Уносе за неког свеће рушне,
Лица су им — ко жути восак,
И пергаментне речи шуште,
Укључује се с муком мозак.

И негодује паства сита,
Јер важна црева — сва су стала:

Ведь опрокинуто корыто,
Встревожен их прогнивший хлев!

Теперь им выпал скудный жребий:
Их дом стоит неосвещён,
И жгут им слух мольбы о хлебе
И красный смех чужих знамён!

Пусть доживут свой век привычно —
Нам жаль их сытость разрушать.
Лишь чистым детям — неприлично
Их старой скуке подражать.

10 ноября 1905

Незнакомка

По вечерам над ресторанами
Горячий воздух дик и глух,
И правит окриками пьяными
Весенний и тлетворный дух.

Вдали, над пылью переулочной,
Над скукой загородных дач,
Чуть золотится крендель булочной,
И раздаётся детский плач.

И каждый вечер, за шлагбаумами,
Заламывая котелки,
Среди канав гуляют с дамами
Испытанные остряки.

Над озером скрипят уключины,
И раздаётся женский визг,
А в небе, ко всему приученный,
Бессмысленно кривится диск.

Па изврнута су корита,
Узбунила се трула стаја!

Оскудна коб их снађе, стара:
Дом неосветљен плаћа цех,
И вапај за хлеб слух им пара —
Знамена туђих црвен смех!

Нек живе ко пре век свој исто,
Жао нам да их глад спопадне.
Не приличи — сем деци чистој —
Подражаваће те досаде.

10. новембра 1905.

Незнанка

Сваке вечери, по ресторанима
Врео је ваздух диваљ, глух.
Влада над лармом, над пјанима
Пролећа смртоносан дух.

Кроз даљ прашину сквера пресеца
Јад периферијских вила пори,
Одсјај пекарских златних переца
И плач детињи што се ори.

И сваке вечери, за рампама
Док звецкају војничке чиније,
Крај јарака шеткају са дамама
Искусне ђидије.

Шкрипе виљушке над језером,
Ори се женска вриска,
А, навикао, на небу презрелом
Бесмислен бива наклон диска.

И каждый вечер друг единственный
В моем стакане отражён
И влагой терпкой и таинственной,
Как я, смирён и оглушён.

А рядом у соседних столиков
Лакеи сонные торчат,
И пьяницы с глазами кроликов
«In vino veritas!»* кричат.

И каждый вечер, в час назначенный
(Иль это только снится мне?),
Девичий стан, шелками схваченный,
В туманном движется окне.

И медленно, пройдя меж пьяными,
Всегда без спутников, одна,
Дыша духами и туманами,
Она садится у окна.

И веют древними поверьями
Её упругие шелка,
И шляпа с траурными перьями,
И в кольцах узкая рука.

И странной близостью закованный,
Смотрю за тёмную вуаль,
И вижу берег очарованный
И очарованную даль.

Глухие тайны мне поручены,
Мне чьё-то солнце вручено,
И все души моей излучины
Пронзило терпкое вино.

* «Истина в вине!» (лат.)

И сваке вечери, она, једина,
У мојој души ко одраз блиста,
И трпком влагом несагледива,
Ошамућена, ко ја је иста.

А крај суседних, доле, сточића
Келнери сањиви се мичу.
И пијанице са зечјим очима
«In vino veritas!»* вичу.

И сваке вечери, у час одређен
(ил се то само приснива мени),
Стас девичански, свилом омеђен
Креће се прозором замагљеним.

И сишав међу пијанце неме,
Без пратиоца, увек сама,
Миришућ на магле и парфеме,
Крај прозорскога седа рама.

И вејућ древним сујеверјима,
Њена свила се љушка,
И шешир, с коротним перјима,
И у гривнама рука уска.

И том блискошћу чудном прикован,
Гледам у тамну јој хаљину,
И видим обалу чарних трикова
И зачарану даљину.

Глуве се тајне мени причуше,
Мене је нечије сунце опило,
И све завијутке моје душе
Трпко је вино утопило.

* «У вину је истина!» (лат.)

И перья страуса склонённые
В моём качаются мозгу,
И очи синие бездонные
Цветут на дальнем берегу.

В моей душе лежит сокровище,
И ключ поручен только мне!
Ты право, пьяное чудовище!
Я знаю: истина в вине,

24 апреля 1906. Озерки

В октябре

Открыл окно. Какая хмурая
Столица в октябре!
Забитая лошадка бурая
Гуляет на дворе.

Снежинка лёгкою пушинкою
Порхает на ветру,
И ёлка слабенькой вершинкою
Мотает на юру.

Жилось легко, жилось и молодо —
Прошла моя пора.
Вон — мальчик, посинев от холода,
Дрожит среди двора.

Всё, всё по старому, бывалому,
И будет как всегда:
Лошадке и мальчишке малому
Не сладки холода.

Да и меня без всяких поводов
Загнали на чердак.

Нојева пера те незнанке
У мом се мозгу све претају,
Очи јој плаве, ко безданке
Далеком обалом цветају.

Има остава сред моје душе,
Кључ је поверен само мени!
Ти си у праву, пјани злодуше!
Знам: истина се у вину пени.

24. јануара 1906. Озерки

У октобру

Отворих прозор. Како је мргудан
У октобру престони град!
Гураво коњче врлуда
Напољу, ко зна од кад.

Пршић маљама трепти крхко
На ветру ко трун прашине,
И јелка слабим својим врхом
Вијори, с ветромашине.

Живот је био лак, млад, бодар —
Ал моје време цури.
Напољу дечак, од мраза модар,
У дворишту дрхтури.

Све, све по старом, на том свету,
Биће што је и бивало:
Малом дечаку и коњчету
Не прија цича, нимало.

Без повода и ја сам прокажен,
Притераше уз дувар.

Никто моих не слушал доводов,
И вышел мой табак.

А всё хочу свободной волею
Свободного житья,
Хоть нет звезды счастливой более
С тех пор, как запил я!

Давно звезда в стакан мой канула
Ужели навсегда?..
И вот душа опять воспрянула:
Со мной моя звезда!

Вот, вот — в глазах плывёт манящая,
Качается в окне..
И жизнь начнётся настоящая,
И крылья будут мне!

И даже всё мое имущество
С собою захвачу!
Познал, познал своё могущество!..
Вот вскрикнул... и лечу!

Лечу, лечу к мальчишке малому,
Средь вихря и огня..
Всё, всё по старому, бывалому,
Да только — без меня!

Октябрь 1906

* * *

Ночь. Город утомился.
За большим окном
Тихо и торжественно,
Как будто человек умирает.

Нико драг не чу моје доказе,
И дотраја мој дуван.

Хтео сам живот слободне воље
Који ме не би кротио,
Ал срећне звезде нема над пољем,
Од када сам се пропио!

Давно звезда у чашу кану,
Зар заувек? То не знам.
Душа се опет прену, плану:
Са мнош је моја звезда!

Где, где у оку чарна плови,
У прозору се скрила...
Почеће живот истински, нови,
И задобићу крила!

И сав иметак свој, о ком бринух,
Са собом ћу понети!
Познао сам своју силину!..
Ево крикнух... И летим!

Летим, летим дечаку, решен,
Сред стихије ватрене...
Све, све по старом, ко што беше,
И једино — без мене!

Октобар, 1906.

* * *

Ноћ. Град се примири.
Иза великог прозора
Тихо је и свечано
Као да човек умире.

Но там стоит просто грустный,
Расстроенный неудачей,
С открытым воротом,
И смотрит на звёзды.

«Звёзды, звёзды,
Расскажите причину грусти!»

И на звёзды смотрит.

«Звёзды, звёзды,
Откуда такая тоска?»

И звёзды рассказывают.
Всё рассказывают звёзды.

Октябрь 1906

Окна во двор

Одна мне осталась надежда:
Смотреться в колодезь двора.
Светает. Белеет одежда
В рассеянном свете утра.

Я слышу — старинные речи
Проснулись глубоко на дне.
Вон теплятся жёлтые свечи,
Забывшие в чьём-то окне.

Голодная кошка прижалась
У жолоба утренних крыш.
Заплакать — одно мне осталось,
И слушать, как мирно ты спишь.

Ты спишь, а на улице тихо,
И я умираю с тоски,

Ал тамо стоји само рушник
Несрећом избезумљен,
На отвореним вратима
И гледа звезде.

«Звезде, звезде,
Реците разлог туге!»

И гледа звезде.

«Звезде, звезде,
Откуда ова туга?»

И звезде говоре,
Све објашњавају звезде.

Октобар, 1906

Прозори с погледом на двориште

Једина нада преоста ми:
Да у дворишту бунар гледам.
Свиће: одежда бела мами,
У сјају јутра свет огледа.

Чујем старинске речи, бдећи,
Пробуђене на дну пећине.
Вани се пале жуте свеће,
Заборављене на окну нечијем.

Тамо се шуља гладно маче,
Жлебом кровова помно бдије.
Преостало је тек да плачем
И слушам како мирно снијеш.

Ти спаваш, улица је тиха,
А ја од туге сам умирем,

И злое, голодное Лихо
Упорно стучится в виски...

Эй, мальй, взгляни мне в оконце!..
Да нет, не заглянешь — пройдёшь..
Совсем я на зимнее солнце,
На глупое солнце похож.

Октябрь 1906

* * *

Когда в листве сырой и ржавой
Рябины заалеет гроздь, —
Когда палач рукой костлявой
Вобьёт в ладонь последний гвоздь, —

Когда над рябью рек свинцовой,
В сырой и серой высоте,
Пред ликом родины суровой
Я закачаюсь на кресте, —

Тогда — просторно и далёко
Смотрю сквозь кровь предсмертных слёз,
И вижу: по реке широкой
Ко мне плывёт в челне Христос.

В глазах — такие же надежды,
И то же рубище на нём.
И жалко смотрит из одежды
Ладонь, пробитая гвоздём.

Христос! Родной простор печален!
Изнемогаю на кресте!
И чёлн твой — будет ли причален
К моей распятой высоте?

3 октября 1907

И гладна, зла Коб, испотиха
У слепо око куцка, навире.

Еј, спази ме у окну, мали!
Ма, не видиш ме ... Отићи ћеш.
Зимском сам сунцу, целим бићем,
Глупоме сунцу налик.

Октобар, 1906.

* * *

Кад је у лишћу влажном и риђем
Грозд оскоруше занијан —
Кад целат задњи ексер приђе
Да укуца у длан,

Кад над рекама, кроз висине
Влажне, сиве од кише,
Пред лицем сурове отаџбине
На крсту се зањишем —

Шире и даље предсмртном крвљу
Суза тад гледам чисто
И видим: к мени, низ реку врвну
У чуну плови Христос.

У очима му — такве наде,
Сав дроњама овијен,
А из одеће вири јадне
Длан, ексером пробијен.

Христе! Тужан је мој крај родан!
На крсту сам уминули!
Да л пристаће твој чун врх вода
Уз распету висину ми?

3. октобра 1907.

Принимаю

За всё, за всё тебя благодарю я:
За тайные мучения страстей,
За горечь слёз, отраву поцелуя,
За месть врагов и клевету друзей;
За жар души, растроченный в пустыне.

Лермонтов

О, весна без конца и без краю —
Без конца и без краю мечта!
Узнаю тебя, жизнь! Принимаю!
И приветствую звоном щита!

Принимаю тебя, неудача,
И удача, тебе мой привет!
В заколдованной области плача,
В тайне смеха — позорного нет!

Принимаю бессонные споры,
Утро в завесах тёмных окна,
Чтоб мои воспалённые взоры
Раздражала, пьянила весна!

Принимаю пустынные веси!
И колодцы земных городов!
Осветлённый простор поднебесий
И томления рабских трудов!

И встречаю тебя у порога —
С буйным ветром в змеиных кудрях,
С неразгаданным именем бога
На холодных и сжатых губах...

Перед этой враждующей встречей
Никогда я не брошу щита...
Никогда не откроешь ты плечи...
Но над нами — хмельная мечта!

Прихватам!

За све, за све се теби захваљујем:
За тајне муке страсти свих, и жеља,
Горчину суза, пољубац што трује,
Мржњу душмана, завист пријатеља:
И за жар душе, страћен у пустоши.

Љермонтов

О, пролеће без краја — театар
Без краја и конца — сан усхита!
Сазнајем те, животе! Прихватам!
И поздрављам звоњавом свог штита.

Прихватам те, неуспеху, јачај!
Поздрав теби, успеху— смех спремај!
У области зачараној плача,
И у тајни смеха — стида нема!

Ја прихватам бесаничне распре,
Јутро с тамних завеса што слеће,
Да погледе моје, тако страсне,
Раздражи и опије пролеће!

Ја прихватам села, пуста места!
И изворе земаљских градова!
Осветљени простор поднебесја
И мучење робовских радова!

Сусрећем те крај прага убога —
С бурним ветром у змијским косама,
Са именом загонетног бога
На уснама хладним ко осама...

Пред душмански сусрет сред времена
Штит не бацаш ти, па нећу ни ја...
Никад нећеш открити рамена...
Ал над нама — сан је што опија!

И смотрю, и вражду измеряю,
Ненавидя, кляня и любя:
За мученья, за гибель — я знаю —
Всё равно: принимаю тебя!

24 октября 1907

Пожар

Приявший мир, как звонкий дар,
Как злата горсть, я стал богат.
Смотрю: растёт, шумит пожар —
Глаза твои горят.

Как стало жутко и светло!
Весь город — яркий сноп огня.
Река — прозрачное стекло,
И только — нет меня...

Я здесь, в углу. Я там, распят.
Я пригвождён к стене — смотри!
Горят глаза твои, горят,
Как чёрных две зари!

Я буду здесь. Мы все сгорим:
Весь город мой, река, и я...
Крести крещеньем огневым,
О, милая моя!

26 октября 1907

* * *

Работай, работай, работай:
Ты будешь с уродским горбом

И све меркам тог душманства бездан,
И, цвилећи, мржњом грло гребем:
Знам све муке, погибао — све знам,
Ал свеједно: ја прихватам тебе!

24. октобра 1907.

Пожар

Свет примивши ко шаку злата,
Богат постах, уз звонки дар.
Где: расте пожар, све захвата:
Очију твојих жар.

Како страшно и светло поста!
Сав град — сноп огња здене.
Река — провидно стакло с моста,
И само — нема мене...

Ту сам, на углу. Тамо, распет.
Прикуцан за зид — горе!
Горе ти очи, пожар расте
Као две црне зоре.

Остах. Сви ћемо изгорети:
Мој град, ја, река, ледина..
Крсти крштењем огња светим,
О, моја једина!

26. октобра 1907.

* * *

Ринтај, ринтај, док теку дани:
Награђен грбом богаљастом

За долгой и честной работой,
За долгим и честным трудом.

Под праздник — другим будет сладко,
Другой твои песни споёт,
С другими лихая солдатка
Пойдёт, подбочась, в хоровод.

Ты знай про себя, что не хуже
Другого плясал бы — вон как!
Что мог бы стянуть и потуже
Свой золотом шитый кушак!

Что ростом и станом ты вышел
Статнее и краше других,
Что та молодница — повыше
Других молодниц удалых!

В ней сила играющей крови,
Хоть смуглые щёки бледны,
Тонки её чёрные брови,
И строгие речи хмельны...

Ах, сладко, как сладко, так сладко
Работать, пока рассветёт,
И знать, что лихая солдатка
Ушла за село, в хоровод!

26 октября 1907

* * *

Меня пытали в старой вере.
В кровавый просвет колеса
Гляжу на вас. Чтó взяли, звери?
Чтó встали дыбом волоса?

За дуг и частан рад предани,
За напор који не зна застој.

За празник — други сласт нек куша,
Други певаће твоје песме,
С другим ватрена солдатуша
У коло ће, док звуци бесне.

Знај, не би горе, док под дршће,
Плесао од њих — с истим батом!
Да би стегнути мого чвршће
Опасач свој, опшивен златом!

Да си у стасу од свих признат
Кршњијим, лепшим од момака,
Да је младица она — изнад
Осталих лепих девојака!

У њој је снага вреле крви,
Мада образи већ се жуте,
Танке јој нити у обрви,
А припите јој речи — љуте...

Ах, слатко је, и ту сласт кушам:
Радити док не грану зраци,
И знати врела солдатуша
Да је у селу, на игранци!

26. октобра 1907.

* * *

Мучише ме, у старој вери.
Кроз крвав блесак точка зене
Виде вас. Шта сте стекли, звери?
Тек длаке моје, најежене?

Глаза уж не глядят — клоками
Кровавой кожи я покрыт.
Но за ослепшими глазами
На вас *иное* поглядит.

27 октября 1907

* * *

Под шум и звон однообразный,
Под городскую суету
Я ухожу, душою праздный,
В метель, во мрак и в пустоту.

Я обрываю нить сознания
И забываю, что и как...
Кругом — снега, трамваи, зданья,
А впереди — огни и мрак.

Что, если я, замороженный,
Сознания оборвавший нить,
Вернусь домой уничиженный, —
Ты можешь ли меня простить?

Ты, знающая дальней цели
Путеводительный маяк,
Простишь ли мне мои метели,
Мой бред, поэзию и мрак?

Иль можешь лучше: не прощая,
Будить мои колокола,
Чтобы распутица ночная
От родины не увела?

2 февраля 1909

Не видим. Тело улепљено
Крвавом кожом, већ предуго.
Ал иза ока ослепљеног,
Вас ће прозрети нешто *друго*.

27. октобра 1907.

* * *

Тим једноличним звуком разнет,
Док града прате ме таштине,
Одлазим, душе сасвим празне,
У мећаву, у пустош тмине.

Прекидам задњу нит сазнања
И заборављам — шта и како..
Свуда — трамваји, снег и здања,
А испред — огњеви под мраком.

Шта, ако зачаран и љући,
Прекинув свести нит ко маштар,
Пун увреда се вратим кући —
Можеш ли све то да ми прашташ?

Ти, која знаш циљ, с даљи спојен,
Светиониче пут што црташ,
Да ли ми прашташ буре моје,
Поезију, мој мрак, и дрхтај?

Ил можеш боље: не праштајућ,
Да прапорце пробудиш ине,
Раскршћа ноћна да ме, на крају,
Не одведу ван отаџбине?

2. фебруара 1909.

* * *

Поздней осенью из гавани
От заметённой снегом земли
В предназначенное плаванье
Идут тяжёлые корабли.

В чёрном небе означается
Над водой подъёмный кран,
И один фонарь качается
На оснежённом берегу.

И матрос, на борт не принятый,
Идёт, шатаясь, сквозь буран.
Всё потеряно, всё выпито!
Довольно — больше не могу...

А берег опустелой гавани
Уж первый лёгкий снег занёс...
В самом чистом, в самом нежном саване
Сладко ли спать тебе, матрос?

14 ноября 1909

В ресторане

Никогда не забуду (он был, или не был,
Этот вечер): пожаром зари
Сожжено и раздвинуто бледное небо,
И на жёлтой заре — фонари.

Я сидел у окна в переполненном зале.
Где-то пели смычки о любви.
Я послал тебе чёрную розу в бокале
Золотого, как небо, аи.

* * *

У позну јесен, с пристаништа,
С тла којег снежни олуј снађе
На плов одређен – свака приста,
Испловљавају тешке лађе.

На црном небу најеженом
Над водом кран ко знамен, стег.
И на обали заснеженој
Светиљка једна тек се њише.

Морнар непримљен на брод, ено
Иде, клати се, сам, кроз снег.
Све изгубљено, допијено.
Доста је – ја не могу више.

Обалу пуне луке, снежном
Простирком прекри неки длан...
Испод покроба, чистог, нежног,
Морнару, је л ти сладак сан?

14. новембра 1909.

У ресторану

Никада нећу заборавити (да л беше ил не беше,
То вече): пожаром зоре
Спаљено и размакнуто небо као да плеше,
У зору – светиљке горе.

Ја сам седео крај прозора, гледао пуну салу.
Негде певаху гудала: (о љубави романса).
Послао сам ти црну ружицу у бокалу
Златног, ко неба, шампањца.

Ты взглянула. Я встретил смущённо и дерзко
Взор надменный и отдал поклон.
Обратясь к кавалеру, намеренно резко
Ты сказала: «И этот влюблён».

И сейчас же в ответ что-то грянули струны,
Иступлённо запели смычки...
Но была ты со мной всем презрением юным,
Чуть заметным дрожаньем руки...

Ты рванулась движеньем испуганной птицы,
Ты прошла, словно сон мой легка...
И вздохнули духи, задремали ресницы,
Зашептались тревожно шелка.

Но из глубы зеркал ты мне взоры бросала
И, бросая, кричала: «Лови!..»
А монисто брэнчало, цыганка плясала
И визжала заре о любви.

19 апреля 1910

* * *

Там человек сгорел.
Фет

Как тяжело ходить среди людей
И притворяться непогибшим,
И об игре трагической страстей
Повествовать ещё не жившим.

И, вглядываясь в свой ночной кошмар,
Строй находить в нестройном вихре чувства,
Чтобы по бледным заревам искусства
Узнали жизни гибельной пожар!

10 мая 1910

Ти се обазре. Срео сам и збуњено и дрско
Поглед надмен, и потом наклонио се, дубље.
Обративши се кавалеру, рекла си оштро, мрско:
"И овај је заљубљен".

И цимнуше се струне (ко одговор намењен),
Затим гудала, јен-два...
Али си остајала с младалачким презрењем,
Трзнувши руком једва...

И изви се однекуд ко преплашена птица,
Прође, ко сан мој, лака...
И уздахнуше мириси, и омагли зеница,
Зашапта свилена трака.

Ал из дубине огледала погледе си ми бацала
И, довикивала: "Лови!" ...
И Циганка је плесала, ко новчић звектав сјақтава,
И зори подврискивала о љубавима новим.

19. априла 1910.

* * *

Тамо је човек изгорео
Фет

Како је мучно међу људе пасти,
Претварати се да ниси покојник
И причати у тужној игри страсти
С онима који још не живе, бројним.

И загледан у своје ноћне море
Ред налазити нередом чувстава
Да би кроз бледе уметности зоре
Схватили смртни жића огањ страван!

10. маја 1910

* * *

Как тяжело мертвецу среди людей
Живым и страстным притворяться!
Но надо, надо в общество втираться,
Скрывая для карьеры лязг костей...

Живые спят. Мертвец встаёт из гроба,
И в банк идёт, и в суд идёт, в сенат..
Чем ночь белее, тем чернее злоба,
И перья торжествующе скрипят.

Мертвец весь день трудится над докладом.
Присутствие кончается. И вот —
Нашёптывает он, виляя задом,
Сенатору скабрёзный анекдот..

Уж вечер. Мелкий дождь зашлёпал грязью
Прохожих, и дома, и прочий вздор..
А мертвеца — к другому безобразью
Скрежещущий несёт таксомотор.

В зал многолюдный и многоколонный
Спешит мертвец. На нём — изящный фрак.
Его дарят улыбкой благосклонной
Хозяйка — дура и супруг — дурак.

Он изнемог от дня чиновной скуки,
Но лязг костей музыкой заглушён..
Он крепко жмёт приятельские руки —
Живым, живым казаться должен он!

Лишь у колонны встретится очами
С подругою — она, как он, мертва.
За их условно-светскими речами
Ты слышишь настоящие слова:

* * *

Како мртвацу сред људи је тешко,
Претварати се да је жив, пун вере!
Али у друштво ваља ући вешто,
Скрив звек костију ради каријере.

Снију живи. Мртвац устаје из гроба,
Креће у суд, па у сенат, у банку...
Што је ноћ беља, тим је црња злоба,
И кост свечано таре кожу танку.

Мртвац се сав дан труди над извештајем.
Рад је окончан. И гле — истог часа
Он дошаптава, на услузи да је,
Виц сенатору мастан, у по гласа...

Вече. Кишица блатом прска мостић,
Шетаче, куће, друге бесмислице...
А мртваца већ ка новој глупости
Уз шкргут такси вози низ улице.

У сали тиска, са много редова.
Он жури. Фрак је на њему, док ступа,
Подарују му по осмех следован
Домаћица-кретенка и муж-глупан.

Умориле га чиновничке муке,
Али музика гуши шкрип костију...
Он чврсто стеже пријатељске руке —
Глумити мора — жив је сред гостију!

Сусреће се у гужви са очима
Сестре — она је, ко и он, трупина.
За бонтонским им речима почива
Истинских речи смисо и дубина:

«Усталый друг, мне странно в этом зале». —
«Усталый друг, могила холодна». —
«Уж полночь». — «Да, но вы не приглашали
На вальс NN. Она в вас влюблена...»

А там — NN уж ищет взором страстным
Его, его — с волнением в крови...
В её лице, девически прекрасном,
Бессмысленный восторг живой любви...

Он шепчет ей незначащие речи,
Пленительные для живых слова,
И смотрит он, как розовеют плечи,
Как на плечо склонилась голова...

И острый яд привычно-светской злости
С нездешней злостью расточает он...
«Как он умён! Как он в меня влюблён!»

В её ушах — нездешний, странный звон:
То кости лязгают о кости.

19 февраля 1912

* * *

Ночь, улица, фонарь, аптека,
Бессмысленный и тусклый свет.
Живи ещё хоть четверть века —
Всё будет так. Исхода нет.

Умрёшь — начнёшь опять сначала.
И повторится всё, как встарь:
Ночь, ледяная рябь канала,
Аптека, улица, фонарь.

10 октября 1912

«Уморна сестро, мучно је у сали». —
«Уморни друже, гробница је хладна». —
«Поноћ је». — «Да, ал ви нисте позвали
На валцер Н.Н. Она вас воли, јадна...»

А тамо — Н.Н. оком тражи страшно
Њега — с немиром који крв открави...
У девичанском лицу јој прекрасном
Бесмислени је жар живе љубави...

Он шапће шупље фразе: љубав, срећа...
За живе људе реч што очарава,
И гледа како рујна су јој плећа,
Где му на раме клону њена глава...

И јаки отров те бонтонске злости
С неземном злобом убризгава он...
«Како ме воли! Како ми је склон!»

У ушима јој — туђ, неземни тон:
То кости тару се о кости.

19. фебруара 1912.

* * *

Ноћ, сквер, светиљке, апотека,
Бесмислен, мутан сјај што веје.
Живи макар још четврт века —
Изаза нема: исто све је.

Умреш ли — испочетка почнеш,
Поновиће се све, ко некад:
Муљ замрзнути реке ноћне,
Улица, светиљке, апотека.

10. октобра 1912.

* * *

Евг. Иванову

Когда, вступая в мир огромный,
Единства тщетно ищешь ты;
Когда ты смотришь в угол тёмный
И смерти ждёшь из темноты;

Когда ты злобен, или болен,
Тоской иль страстию палим,
Поверь: тогда ещё ты волен
Гордиться счастьем своим!

Когда ж ни скукой, ни любовью,
Ни страхом уж не дышишь ты,
Когда запятнаны мечты
Не юной и не быстрой кровью, —

Тогда — ограблен ты и наг:
Смерть не возможна без томленья,
А жизнь, не зная истребленья,
Так — только замедляет шаг.

Март 1909

* * *

Миры летят. Года летят. Пустая
Вселенная глядит в нас мраком глаз.
А ты, душа, усталая, глухая,
О счастья твердишь, — который раз?

Что счастье? Вечерние прохлады
В темнеющем саду, в лесной глуши?
Иль мрачные, порочные услады
Вина, страстей, погибели души?

* * *

Евгенију Иванову

Кад ступивши у свет огроман
Јединство опште залуд снујеш,
Кад гледаш мрачни кутак дома
И смрт из таме очекујеш,

Када си злобан, или болан,
Поткопан страшћу, тугом већом,
Поверуј: тада још си вољан
Да понесеш се својом срећом!

Кад ни љубављу, ни досаdom
Не дишеш, ни кроз страх што мрви,
Кад запрљани сни су јаdom,
Не младе, нити брзе крви —

Тада похаран, наг, заћути:
Смрти нема где није страва,
А живот што слом и не слути
Корак свој само успорава.

Март, 1909.

* * *

Светови лете. И године. Пуста
Зре васељена у нас, мраком ока.
А ти, уморна душо, још не суста
С причом о срећи. Који пут већ? Докад?

Па шта је срећа? Свежине поноћне
У тамном врту, ил сред шумске тмуше?
Ил неке страсти мрачне и порочне,
У сласти вина, погибелѝ душе?

Что счастье? Короткий миг и тесный,
Забвенье, сон и отдых от забот..
Очнёшься — вновь безумный, неизвестный
И за сердце хватающий полет..

Вдохнул, глядишь — опасность миновала..
Но в этот самый миг — опять толчок!
Запущенный куда-то, как попало,
Летит, жужжит, торопится волчок!

И, уцепясь за край скользящий, острый,
И слушая всегда жужжащий звон, —
Не сходим ли с ума мы в смене пёстрой
Придуманных причин, пространств, времён..

Когда ж конец? Назойливому звуку
Не станет сил без отдыха внимать..
Как страшно всё! Как дико! — Дай мне руку,
Товарищ, друг! Забудемся опять.

2 июля 1912

* * *

О доблестях, о подвигах, о славе
Я забывал на горестной земле,
Когда твоё лицо в простой оправе
Передо мной сияло на столе.

Но час настал, и ты ушла из дому.
Я бросил в ночь заветное кольцо.
Ты отдала свою судьбу другому,
И я забыл прекрасное лицо.

Летели дни, крутясь проклятым роём..
Вино и страсть терзали жизнь мою..

Шта је срећа? Трен, кратак и нервозан,
Заборав, сан, и одмор који крепи...
Пренеш се. Опет безуман, непознат
Полет за срце који се прилепи...

Уздахнеш – нема, већ, места паници...
Ал у тај сам час – опет срце струји!
Затурен негде, по старој навици
Промиче, лети зврк и зуји, зуји!

И ухватив се за крај оштар, клизав,
Слушајућ звон што хуји сред темена,
Не лудимо ли због шареног низа
Лажних разлога, простора, времена...

Кад крај ће доћи наметљивом звуку?
Издаће снага слушаш ли тај двопев...
Како је страшно! Дивље! Дај ми руку,
Друже и брате! У заборав опет.

2. јуна 1912.

* * *

О успесима, слави, подвизима,
Ја на суморној земљи заборављах,
Док твоје лице ко проста близина
Крај стола сјаше, светлост да прославља.

Ал час настаде, ти неста у кући.
Ја прстен бацих у ноћ, немилице.
Судбину своју ти другом уручи,
И заборавих твоје дивно лице.

Летеху дани, ко уклетим ројем...
Вину и срасти, мучно, живот дадох...

И вспомнил я тебя пред аналоем,
И звал тебя, как молодость свою...

Я звал тебя, но ты не оглянулась,
Я слёзы лил, но ты не снизошла.
Ты в синий плащ печально завернулась,
В сырую ночь ты из дому ушла.

Не знаю, где приют своей гордыне
Ты, милая, ты, нежная, нашла...
Я крепко сплю, мне снится плащ твой синий,
В котором ты в сырую ночь ушла...

Уж не мечтать о нежности, о славе,
Всё миновалось, молодость прошла!
Твоё лицо в его простой оправе
Своей рукой убрал я со стола.

30 декабря 1908

* * *

О, я хочу безумно жить:
Всё сущее — увековечить,
Безличное — вочеловечить,
Несбывшееся — воплотить!

Пусть душит жизни сон тяжёлый,
Пусть задыхаюсь в этом сне,—
Быть может, юноша весёлый
В грядущем скажет обо мне:

*Простим угрюмство — разве это
Сокрытый двигатель его?
Он весь — дитя добра и света,
Он весь — свободы торжество!*

5 февраля 1914

И сетих те се тек пред аналојем,
И призивах те, ко несталу младост...

Ја сам те звао, ти се не осврну,
Сузе сам лио, ти се не сажали.
У плашту плавом оде у ноћ црну,
Оде из куће — тамо где су звали.

А не знам азил, за свој понос ташт,
Где си, ти мила, ти нежна, пронашла...
Ја чврсто спавам; сањам плав твој плашт
У којем си у ноћ студену зашла.

Нежност и слава посташе ситнице,
Све прође, младост одлете ко вео!
Твоје сам блиско, једноставно лице,
Сопственом руком са стола помео.

30. децембра 1908.

* * *

Живети, лудост да не кротим!
Све суштинско — да овековечим,
Све безлично — да очовечим,
Недесиво — да оваплотим!

Нек гуши живот сан далеки,
Нек умором ме он опсени —
Можда ће дечак ведар неки
Да каже сутра, бар, о мени:

*Манимо јад — зар он је, тајан,
Покретач његов? Не приличи му.
Па, он је — чедо добра, сјаја,
Снио је слободе величину!*

5. фебруара 1914.

* * *

Я ухо приложил к земле.
Я муки криком не нарушу.
Ты слишком хриплым стоном душу
Бессмертную томишь во мгле!
Эй, встань и загорись и жги!
Эй, подними свой верный молот,
Чтоб молнией живой расколот
Был мрак, где не видать ни зги!
Ты роешься, подземный крот!
Я слышу трудный, хриплый голос...
Не медли. Помни: слабый колос
Под их секирой упадёт...
Как зёрна, злую землю рой
И выходи на свет. И ведай:
За их случайною победой
Роится сумрак гробовой.
Лелей, пои, таи ту новь,
Пройдёт весна — над этой новью,
Вспоённая твоею кровью,
Созреет новая любовь.

3 июня 1007

* * *

Тропами тайными, ночными,
При свете траурной зари,
Придут замученные ими,
Над ними встанут упыри.
Овеют призраки ночные
Их помышленья и дела,
И загниют ещё живые
Их слишком сытые тела.

* * *

Уво ка земљи ја приносим,
Што да ми муке крик наруши.
Јецајем, одвећ муклим, души
Бесмртне муке тек наносиш!
Хеј, устај, гори, ал жестоко!
Хеј, подигни свој чекић диваљ
Да убије мрак муња жива
Где не види се прст пред оком!
Кртица рије поље мрко.
Чујем подземни хрипав глас.
Не жури. Памти: слаби клас
Под њиховим ће пасти српом...
Злу земљу рови као зрно
И нек те пут на свет доведе:
После случајне им победе
Рађа се мрака гробље црно.
Певај, скриј комад земље овај,
После пролећа над ледином
Појена крвљу – истеклином
Твојом, сазреће љубав нова.

3. јуна 1907.

* * *

Тајним и ноћним богазима,
Уз коротни сјај зоре чисте
Стићи ће они који умористе,
Вампири устаће над њима.
Прожеће авет ноћна, сива,
Све ваше помисли и дела.
Почеће гњити, још док су жива,
Претерано вам сита тела.

Их корабли в пучине водной
Не сыщут ржавых якорей,
И не успеть дочесть отходной
Тебе, пузатый иерей!
Довольных сытое обличье,
Сокройся в тёмные гроба!
Так нам велит времён величье
И розоперстая судьба!
Гроба, наполненные гнилью,
Свободный, сбрось с могучих плеч!
Всё, всё — да станет лёгкой пылью
Под солнцем, не уставшим жечь!

3 июня 1907

* * *

Я — Гамлет. Холодеет кровь,
Когда плетёт коварство сети,
И в сердце — первая любовь
Жива — к единственной на свете.

Тебя, Офелию мою,
Увёл далёко жизни холод,
И гибну, принц, в родном краю,
Клинком отравленным заколот.

6 февраля 1914

* * *

В голодной и больной неволе
И день не в день, и год не в год.
Когда же всколосится поле,
Вздохнёт униженный народ?

На пучини брод што се љушка
Неће пронаћи сидро, нити
Барем опело довршити
Теби, јереју дебељушкаст!
Обличје сито добричина,
Сакриј се већ у тамни гроб!
Нареди тако *величина*
Доба и ружопрста коб!
Гробове, гњилеж што их пуни,
Слободару, са плећа збаџи!
Све, све — да буде лаки трунић,
Док орно жежу сунца зраци!

3. јуна 1907.

* * *

Хамлет сам. Крв се леди груба,
Кад вене мреже лажи плету.
У срцу — живи прва љубав
За једину на томе свету.

Далеко, живота лед је одно
Офелијо, и тебе сада.
Гинући, принц, у крају родном,
Отровним мачем прободен, падам.

6. фебруара 1914.

* * *

Ни дан дан није сред невоље,
Ни лето лето, кад глад стиже.
Кад искласаће плодно поље,
Да предахне мој род понижен?

Что лето, шелестят во мраке,
То выпрямляясь, то клонясь
Всю ночь под тайным ветром, злаки:
Пора цветенья началась.

Народ — венец земного цвета,
Краса и радость всем цветам:
Не миновать Господня лета
Благоприятного — и нам.

15 февраля 1909

* * *

Так. Буря этих лет прошла.
Мужик поллёлся бороздою
Сырой и чёрной. Надо мною
Опять звенят весны крыла...

И страшно, и легко, и больно;
Опять весна мне шепчет: *встань*.
И я целую богомольно
Её невидимую ткань...

И сердце бьётся слишком скоро,
И слишком молодеет кровь,
Когда за тучкой легкопёрой
Сквозит мне первая любовь...

*Забудь, забудь о страшном мире,
Взмахни крылом, лети туда...*
Нет, не один я был на пире!
Нет, не забуду никогда!

14 февраля 1909

Чим мраком дозру летње јавке,
Час усправљене, час свијене,
Сву ноћ под ветром струје травке:
Трен цветања их тако прене.

Народ је – венац земног цвета,
Лепота, радост уз ту цваст:
И неће мир господњих лета
Да мимоиђе, благ, ни нас!

15. фебруара 1909.

* * *

Да. Жест година оних неста.
Ко сељак, влажном браздом пренет.
А изнад мене, изнад честа,
Пролећних крила, опет, лепет...

И страшно, лако а и болно;
Опет ми Весна шапће: *устај*.
И ја јој љубим богомолно
Невидну хаљу, место уста...

Срце пребрзо устрепери,
Исувише је млада крв, а
За облацима лакоперим
Прострељује ме љубав прва...

*Свет заборави где умиру,
Узлети крилом, тамо, и ти...*
Не, нисам био сам на пиру!
Нећу никад заборавити!

14. фебруара 1909.

* * *

Да, так велит мне вдохновенье:
Моя свободная мечта
Всё льнёт туда, где униженье,
Где грязь, и мрак, и нищета.
И я люблю сей мир ужасный:
За ним сквозит мне мир иной,
Обетованный и прекрасный,
И человечески-простой.
И если ты не жнёшь, не сеешь,
Коль ты «так просто — человек»,
То что ты знаешь? Что ты смеешь
Судить в безумный этот век?
Ты был когда-нибудь унижен
Болезнью, голодом, нуждой?
Ты видел ли детей в Париже?
Иль нищих на мосту зимой? —
На непроглядный ужас жизни
Открой скорей, открой глаза,
Пока великая гроза
Всё не смела в твоей отчизне,
И пусть разит твой гордый гнев
Не тех, кто тащит жизни бремя...
Иной и злое сеял семя,
Но не бесплоден был посев...
Он прав хоть тем, что жизни этой
Румяны жирные отверг,
Что, как пугливый крот, от света
Зарылся в землю, там померк,
Всю жизнь жестоко ненавидя
И проклиная этот свет,
Пускай грядущего не видя,
Дням настоящим молвив: *Нет!*

Сентябрь 1911 — 7 февраля 1914

* * *

Да! Надахнуће жели тако:
Да мој слободни сан похрли
Где унижења бесни закон,
Где мрак и беду нечист грли.
Волим и ја тај свет ужасни:
За њим — свет други даје јава,
Свет обећан ког, дивног, засних,
На људски начин једноставан.
И не жањеш ли, не сејеш ли,
Јер си «тек човек прост» пред чудом,
Шта си познао тад? Тад смеш ли
Судити у том веку лудом?
Тамо, тамо, све ниже, близу —
Свет видљивији оком сними...
Да л виде децу у Паризу,
Ил клошаре на мосту, зими?
У непрозирни жића ужас
Што брже оку пут начини.
Док све још није олуј кужан
Помео у твојој отаџбини —
Допусти зрење гневном вају
Припреми руку — нека ради...
Не можеш? Тузи дај, досади
Да се у тебе укопају...
Али животу лажном овом
Масни руж бриши што се зари,
Ко кртица од сјаја новог
Замрев, у земљу себе зариј,
Мрзећи живот тај све љуће
И презирући овај свет,
Не дочекавши дане будуће,
Данима садашњим реци: *не!*

Септембар, 1911 — 7. фебруара 1914

* * *

Земное сердце стынет вновь,
Но стужу я встречаю грудью.
Храню я к людям на безлюдьи
Неразделённую любовь.

Но за любовью — зреет гнев,
Растёт презренье и желанье
Читать в глазах мужей и дев
Печать забвенья, иль избранья.

Пускай зовут: *Забудь, поэт!*
Вернись в красивые уюты!
Нет! Лучше сгинуть в стуже лютой!
Уюта — нет. Покоя — нет.

1911 — 6 февраля 1914

Поэты

За городом вырос пустынный квартал
На почве болотной и зыбкой.
Там жили поэты — и каждый встречал
Другого надменной улыбкой.

Напрасно и день светозарный вставал
Над этим печальным болотом:
Его обитатель свой день посвящал
Вину и усердным работам.

Когда напивались, то в дружбе клялись,
Болтали цинично и пряно.
Под утро их рвало. Потом, запершись,
Работали тупо и рьяно.

* * *

Срце лед опет, опет дува,
Ал буру срећем ја грудима.
У безљудици ка људима
Непотрошену љубав чувам.

Ал за љубављу гнев сазрева,
Расте презрење, жеља давна:
Наћи сред жена и мужева
Жиг изабрања и заорава.

Зову: *Песнице, куд? Не жури!*
Седи испод свог лепог трема!
Не! Погинути пре у бури!
Азила – нема. Мира – нема.

1911 – 6. фебруара 1914.

Песници

Иза града је кварт, пуст, несветао,
На земљи блатној, омекој.
Живе песници ту – свак је сретао
Другог с надменим осмехом.

Узалуд дани сјајни су бивали,
Над том мочваром кварљивом:
Житељи дане су посвећивали
Вину и труду марљивом.

Пјани су се у пријатељство клели,
Брбљали цинично, отровно:
Повраћаху у зору. Па би бдели,
Закључани, уз рад, поновно.

Потом вылезали из будок, как псы,
Смотрели, как море горело.
И золотом каждой прохожей косы
Пленились со знанием дела.

Разнежась, мечтали о веке златом,
Ругали издателей дружно.
И плакали горько над малым цветком,
Над маленькой тучкой жемчужной...

Так жили поэты. Читатель и друг!
Ты думаешь, может быть, — хуже
Твоих ежедневных бессильных потуг,
Твоей обывательской лужи?

Нет, милый читатель, мой критик слепой!
По крайности, есть у поэта
И косы, и тучки, и век золотой,
Тебе ж не доступно всё это...

Ты будешь доволен собой и женой,
Своей конституцией куцей,
А вот у поэта — всемирный запой,
И мало ему конституций!

Пуškai я умру под забором, как пёс,
Пусть жизнь меня в землю втоптала, —
Я верю: то Бог меня снегом занёс,
То вьюга меня целовала!

24 июля 1908

* * *

Всё это было, было, было,
Свершился дней круговорот.
Какая ложь, какая сила
Тебя, прошедшее, вернёт?

Ко пси из изби кад би испузали
Гледаху: морем горе зраци.
Златом би сваке женске косе стали
Да опијају се ко зналци.

Разнежени, о златном снише веку,
Псоваху издаваче примерно.
Плакаху горко над цветом ког секу,
За сликом свода бисерном...

Тако живеху. Читаоче, друже!
Ти мислиш, живе горе
Од јада твог у који си погружен,
Сред ћифтинске ти коморе?

Не, читаоче, критичару слепи!
Песник има — чак скупно:
Облачић, косу, златни век што крепи,
Све теби недоступно!..

Задовољан си женом, својим миром,
Штуром грађом телесном,
А, гле поете! Опијен свемиром
У кожи му је претесно!

Па нек за плотом ко пас скончам просто,
Нек жића скорб ме убија —
Верујем, снегом завеја ме господ —
Олуја ме љубила!

24. јула 1908.

* * *

Све је то било, било, било,
Навршио се круг познати.
Каква ће лаж, и каквом силом
Тебе, прошлости, да ми врати?

В час утра, чистый и хрустальный,
У стен Московского Кремля,
Восторг души первоначальный
Вернёт ли мне моя земля?

Иль в ночь на Пасху, над Невою,
Под ветром, в стужу, в ледоход —
Старуха нищая клюкою
Мой труп спокойный шевельнёт?

Иль на возлюбленной поляне
Под шелест осени седой
Мне тело в дождевом тумане
Расклевывает коршун молодой?

Иль просто в час тоски беззвездной,
В каких-то четырех стенах,
С необходимостью железной
Усну на белых простынях?

И в новой жизни, непохожей,
Забуду прежнюю мечту,
И буду так же помнить дождей,
Как нынче помню Калиту.

Но верю — не пройдет бесследно
Всё, что так страстно я любил,
Весь трепет этой жизни бедной,
Весь этот непонятный пыл!

Август 1909

* * *

Ты помнишь? В нашей бухте сонной
Спала зелёная вода,
Когда кильватерной колонной
Вошли военные суда.

У јутра час, чист, сјајем вођен,
Пред зидинама Москве, Кремља,
Да л занос душе прворођен
Вратиће мени моја земља?

Ил на Пасху, над невским стаклом,
Под ледом, ветар док, љут, јеца,
Старица нишча дутом чакљом
Мој мирни леш ће да упеца?

Ил ће на пољу драгом, белом,
Када седина шуму застре,
У кишној магли моје тело
Искљувати млад, грабљив јастреб?

Ил у незвездан час ћу туге
Међу четири зида, слутим,
С гвозденом обавезом слуге
Под белим плахтама уснути?

У Новом Животу, различитом,
Заборамићу бивши псалтир,
Да дуждева се сећам при том,
Као Калиту што сад памтим?

Ал неће проћи, знам, без трага,
Све то што волах тако страсно,
Сав срх живота јадног, лаган,
Тај жар несхватљив и опасност!

Август, 1909

* * *

Сред затона је нашег — знаш ли —
Спавао воде зелен саг,
Кад су војни бродови зашли
Међу нас, као бразде траг.

Четыре — серых. И вопросы
Нас волновали битый час,
И загорелые матросы
Ходили важно мимо нас.

Мир стал заманчивей и шире,
И вдруг — суда уплыли прочь.
Нам было видно: все четыре
Зарылись в океан и в ночь.

И вновь обычным стало море,
Маяк уныло замигал,
Когда на низком семафоре
Последний отдали сигнал...

Как мало в этой жизни надо
Нам, детям, — и тебе и мне.
Ведь сердце радоваться радо
И самой малой новизне.

Случайно на ноже карманном
Найди пылинку дальних стран —
И мир опять предстанет странным,
Закутанным в цветной туман!

1911 — 6 февраля 1914, Aber' Wrach, Finistère

* * *

Благословляю всё, что было,
Я лучшей доли не искал.
О, сердце, сколько ты любило!
О, разум, сколько ты пылал!

Пускай и счастье и муки
Свой горький положили след,

Четири сивих. И питања
Тиштала су нас читав час
И препланули од сунчања
Матрози ишли покрај нас.

Примамљив поста свет и шири.
Ал отпловише ко кроз сан.
Видесмо кад се сва четири
Зарише у ноћ, океан.

Обично опет би сред мора.
И трепну светионик, вал,
Кад су са ниског семафора
Послали задњи свој сигнал...

Животу треба тако мало,
Теби и мени, деци свој,
Та срце би се радовало
И најмањој новини тој.

Откри на цепном ножу – праха
Далеке земље макар трун
И свет ће бити истог маха:
Чудан, шарене магле пун.

1911 – 6. фебруара 1914, Аберврак, Финистер

* * *

Благосиљам све што је било,
За бољи удес ја не просим.
О, срце, како си љубило,
О, уме, како буктао си!

Нека и срећа и опасност
Оставе траг свој, ма и страшни.

Но в страстной буре, в долгой скуке —
Я не утратил прежний свет.

И ты, кого терзал я новым,
Прости меня. Нам быть — вдвоём.
Всё то, чего не скажешь словом,
Узнал я в облике твоём.

Глядят внимательные очи,
И сердце бьёт, волнуясь, в грудь,
В холодном мраке снежной ночи
Свой верный продолжая путь.

15 января 1912

* * *

Я пригвождён к трактирной стойке.
Я пьян давно. Мне всё — равно.
Вон счастье моё — на тройке
В серебристый дым унесено...

Летит на тройке, потонуло
В снегу времён, в дали веков...
И только душу захлестнуло
Серебристой мглой из-под подков...

В глухую темень искры мечет,
От искр всю ночь, всю ночь светло...
Бубенчик под дугой лепечет
О том, что счастье прошло...

И только сбруя золотая
Всю ночь видна... всю ночь слышна...
А ты, душа... душа глухая...
Пьяным пьяна... пьяным пьяна...

26 октября 1908

У дугој чами, бури страсној
Ја не изгубих сјај пређашњи.

Ти ког нервирах новим нечим,
Опрости: ми смо пар удвојен.
Све то што неће рећи речи
Ја у облику спознах твојем.

Мотре пажљиве неке очи
И срце бије неизмерно,
У хладном мраку снежне ноћи
Продужавајућ пут свој верно.

15. јануара 1912.

* * *

Стојим уз шанк: пјан, ко зна откад,
Све ми је равно и све поднех.
Напољу моју срећу тројка
У сребрни дим неки одне.

Лети на тројци, утонула
У снег времена, даљ векова.
И само душа то је чула
Под потковама траг прекован...

У глувој тами искра срља,
Од искри сва ноћ, сва ноћ сину...
Прапорац колски још чаврља
О том да срећа моја мину...

И ам, тек, златан, истог трена
Видим, и чујем хук извана...
А ти... Ти, душо омамљена,
Мртва си пјана... Мртва пјана...

26. октобра 1908.

* * *

Опустишь, занавеска линиялая,
На больные герани мои.
Сгинь, цыганская жизнь небывалая,
Погаси, сомкни очи твои!

Ты ли, жизнь, мою горницу скудную
Убирала степным ковылём!
Ты ли, жизнь, мою сонь непробудную
Зеленым отравляла вином!

Как цыганка, платками узорными
Расстилалась ты предо мной,
Ой ли косами иссиня-чёрными,
Ой ли бурей страстей огневой!

Что рыдалось мне в шопоте, в забытьи,
Неземные ль какие слова?
Сам не свой только был я, без памяти,
И ходила кругом голова...

Спалена моя степь, трава свалена,
Ни огня, ни звезды, ни пути...
И кого целовал — не моя вина,
Ты, кому обещался, — прости...

30 декабря 1908

* * *

Всё на земле умрёт — и мать, и младость,
Жена изменит, и покинет друг.
Но ты учись вкушать иную сладость,
Глядясь в холодный и полярный круг.

* * *

Спусти се, засторе олињао, лањски,
На разбољене моје гераније.
Умри, мој животе, немогућ, цигански,
Загаси, склопи очи што раније!

Ти ли си, животе, собичак оскудни
Мој, поспремао ковиљем из степе!
Ти ли си, животе, мој сан непробудни
Тровао зеленим вином*, без окрепе!

Ко нека Циганка, марамама цветним
Зар си ти вио преда мном опсене,
Јој да ли косама црним па плаветним,
Јој да ли бурама кроз страсти ватрене!

Шта у забраву кроз шапат изридах,
Неземне речи какве, какав дуг?
У беспаметству, ван себе, без стида,
Док глава ми се вртела у круг...

Спаљена је моја степа, и травица,
Ни звезде, пута, ни ватре да дими...
Кога љубих - није то моја кривица,
Ти, што обећах себе - опрости ми...

30. децембра 1908.

* * *

Умреће све на земљи — и матери, и младост,
Превариће жена, и напустити друг.
Али ти учи да кушаш друкчију сласт и радост,
Загледан у хладан поларни круг.

* Зелено вино — вотка (рус. нар.)

Бери свой чёлн, плыви на дальний полюс
В стенах из льда — и тихо забывай,
Как там любили, гибли и боролись...
И забывай страстей бывалый край.

И к вздрагиваньям медленного хлада
Усталую ты душу приучи,
Чтоб было *здесь* ей ничего не надо,
Когда *оттуда* ринутся лучи.

7 сентября 1909

* * *

В густой траве пропадёшь с головой.
В тихий дом войдёшь, не стучась...
Обнимет рукой, оплетёт косою
И, статная, скажет: «Здравствуй, князь.

Вот здесь у меня — куст белых роз.
Вот здесь вчера — повилика вилась.
Где был, пропал? что за весть принёс?
Кто любит, не любит, кто гонит нас?»

Как бывало, забудешь, что дни идут,
Как бывало, простишь, кто горд и зол.
И смотришь — тучи вдали встают,
И слушаешь песни далёких сел...

Заплачет сердце по чужой стороне,
Запросится в бой — зовёт и манит...
Только скажет: «Прощай. Вернись ко мне»
И опять за травой колокольчик звенит...

12 июля 1907

Ка полу далеком нека твој чамац пожели
И у леднику тихо заборављај
Како су се тамо борили, гинули, волели...
Заборави страсти пролазни крај.

И подрхтавање лагано ледишта
Уморну душу поучи да не одбаци,
Да *одавде* јој не затреба ништа
Кад *отуда* се устреме зраци.

7. септембра 1909.

* * *

Урониш главу у власти, с росом.
Уђеш, не куцаш: тај дом те веже...
Загрли руком, оплете косом
И, складна, каже ми: «Здраво, кнеже.

Код мене – беле ћеш руже срести.
Још јуче – косице вилине цваст.
Куд нешта? Какве доносиш вести?
Ко воли, не воли, ко гони нас?»

И заборави да дани иду,
Опрости, ко некад, злом и охолом.
Нек су облаци у твојем виду,
Чуј песму села далеких, окол...

Туђина ова срце спећи ће,
Мами, и зове, бој од искони...
«Збогом. Врати се» – само рећи ће.
И опет звонце из траве звони...

12 јула 1907.

На поле Куликовом

[Фрагменты]

1

Река раскинулась. Течёт, грустит лениво
И моет берега.
Над скудной глиной жёлтого обрыва
В степи грустят стога.

О, Русь моя! Жена моя! До боли
Нам ясен долгий путь!
Наш путь — стрелой татарской древней воли
Пронзил нам грудь.

Наш путь — степной, наш путь — в тоске безбрежной,
В твоей тоске, о, Русь!
И даже мглы — ночной и зарубежной —
Я не боюсь.

Пусть ночь. Домчимся. Озарим кострами
Степную даль.
В степном дыму блеснёт святое знамя
И ханской сабли сталь...

И вечный бой! Покой нам только снится
Сквозь кровь и пыль...
Летит, летит степная кобылица
И мнёт ковыль...

И нет конца! Мелькают вёрсты, кручи...
Останови!
Идут, идут испуганные тучи,
Закат в крови!

Закат в крови! Из сердца кровь струится!
Плачь, сердце, плачь...

На Куликовом пољу

[Одломци]

1

Шири се река. Ленствујућ, задире
У кам, обале мије.
Јаловом глином, уз жуте падине
У степи плашће бдије...

Русијо! Жено! Пут нам је до бола
Јасан, и по њем трази!
Стрелом татарске воље пут тај гола
Прса нам пробурази.

Наш степски пут у безобалној туги
Твојој, Русијо, стоји!
Зато се магли, иностраних, дугих,
И ноћних, ја не бојим.

Ноћ нека влада. Стижемо, да пламен
Озари степу, велик.
Нек степским димом блесну светли знамен
И ханске сабље челик...

Вечни бој биће! Мир нам се привиђа
Кроз крв и кроз прашину..
Лети, ти степска кобилице риђа,
Мељи траву страшљиву...

И нема краја! Свићкају богазе..
Застани овим путем!
Отуда, у страху, облаци долазе,
Сав је у крви сутон!

Сутоне крвав! Из срца крв блеска!
Јецај, срце, у мени...

Покоя нет! Степная кобылица
Несётся вскачь!

7 июня 1908

2

Мы, сам-друг, над степью в полночь стали:
Не вернуться, не взглянуть назад,
За Непрядвой лебеди кричали,
И опять, опять они кричат...

На пути — горячий белый камень.
За рекой — поганая орда.
Светлый стяг над нашими полками
Не взиграет больше никогда.

И, к земле склонившись головою,
Говорит мне друг: «Остри свой меч,
Чтоб недаром биться с татарвою,
За святое дело мёртвым лечь!»

Я — не первый воин, не последний,
Долго будет родина больна.
Помяни ж за раннею обедней
Мила друга, светлая жена!

8 июня 1908

5

И мглою бед неотразимых
Грядущий день заволокло.
Вл. Соловьёв

Опять над полем Куликовым
Взошла и расточилась мгла,
И, словно облаком суровым,
Грядущий день заволокла.

Покоја нема! Кобилице степска,
Галопом крени!

7. јуна 1908.

2

У поноћ, над степом, сами стасмо,
Повратка нам натраг више нема.
За Непрјадвом лабуди су гласно
Кричали, крик опет им се спрема...

На путу — кам врео, траг се праши,
Иза реке — хорде крик се ори.
Светли стег над пуковима нашим
Неће више да се развијори.

И оборив русу главу своју,
Друг ми каже: «Мач наоштри смело,
Да Татаре не маши у боју,
Да за светло погинемо дело!»

Нисам први ни задњи пред битку.
Отаџбина боловаће дуго.
Помени кроз јутарњу молитву,
Светла жено, моје име с тугом!

8. јуна 1908.

5

И с маглом јада неизбежног
Постаде дан будући крџат.

Вл. Соловјов

Над Куликовим пољем опет
Магла се спушта, широм рони,
И као облак суров, пропет,
Будући дан ће да заклони.

За тишиною непробудной,
За разливающейся мглой
Не слышно грома битвы чудной,
Не видно молнии боевой.

Но узнаю тебя, начало
Высоких и мятежных дней!
Над вражьем станом, как бывало,
И плеск и трубы лебедей.

Не может сердце жить покоем,
Недаром тучи собрались.
Доспех тяжёл, как перед боем.
Теперь твой час настал. — Молись!

23 декабря 1908

Россия

Опять, как в годы золотые,
Три стёртых треплются шлеи,
И вязнут спицы росписные
В расхлябанные колеи...

Россия, нищая Россия,
Мне избы серые твои,
Твои мне песни ветровые —
Как слёзы первые любви!

Тебя жалеть я не умею
И крест свой бережно несу..
Какому хочешь чародею
Отдай разбойную красу!

Пускай заманит и обманет, —
Не пропадёшь, не сгинешь ты,

Иза тишине непробудне,
Иза те магле зар што сатка,
Гром се не чује битке судње
И не види се муња ратна.

Ал препознах те, зачетнице
Високог, бурног нашег доба!
Над душманима, ко пре — птице,
Лабуђих труба шум злокобан.

Не може срце да у миру
Живи: облаци црни висе.
Ко пред бој грџам у панциру.
Настаде твој час: помоли се!

23. децембра 1908.

Русија

Ко у године златне, опет,
Три искрзана лете ама,
И паоци се с глибом стопе
По разлоканим путањама.

Русијо нишча, Русијице,
Мени су избе твоје сиве
И твоје песме ветровнице
Љубави прве сузе живе!

Жалити те не умем такву,
И окрст свој теглим ко коб личну..
Каквоме хоћеш чаробњаку
Подај лепоту разбојничку!

Нек те заведе и обмане —
Нећеш пропасти, погинути,

И лишь забота затуманит
Твои прекрасные черты...

Ну что ж? Одной заботой боле —
Одной слезой река шумней,
А ты всё та же — лес, да поле,
Да плат узорный до бровей...

И невозможное возможно,
Дорога долгая легка,
Когда блеснет в дали дорожной
Мгновенный взор из-под платка,
Когда звенит тоской острожной
Глухая песня ямщика!..

18 октября 1908

Осенний день

Идём по жнивью, не спеша,
С тобою, друг мой скромный,
И изливается душа,
Как в сельской церкви тёмной.

Осенний день высок и тих,
Лишь слышно — ворон глухо
Зовёт товарищей своих,
Да кашляет старуха.

Овин расстелет низкий дым,
И долго под овином
Мы взором пристальным следим
За летом журавлиным...

Летят, летят косым углом,
Вожак звенит и плачет...

И тек ће брига да попане
На лице дивно, и минути.

Па шта? Тек једна, још, невоља,
Шумнија река за две сузице,
А ти си иста – шуме, поља,
Шарене мараме и блузице...

И немогуће могућно је,
И пут напоран лакши бива,
Када успутну даљ обоје
Под марамом два ока жива,
Кад робијашку тугу поје
Глас кочијашев, глув и диваљ!..

18. октобра 1908.

Јесењи дан

Без журбе, стрном крочим,
С тобом, друже, кроз таму,
А душа – да искочи,
Ко у сеоском храму.

Дан висок, ћутњом бојен,
Тек гавран негде кљуца –
Другове зове своје
И старица кашљуца.

Пушница, с ниским димом,
И под пушницом, дуго,
Ми погледом следимо
Лет ждралова, са тугом...

Лете под углом вичним,
Предводник крикну – за чим?

О чём звенит, о чём, о чём?
Что плач осенний значит?

И низких нищих деревень
Не счесть, не смерить оком,
И светит в потемневший день
Костёр в луку далеко...

О, нищая моя страна,
Что ты для сердца значишь?
О, бедная моя жена,
О чём ты горько плачешь?

1 января 1909

* * *

Русь моя, жизнь моя, вместе ль нам маяться?
Царь, да Сибирь, да Ермак, да тюрьма!
Эх, не пора ль разлучиться, раскаяться...
Вольному сердцу на что твоя тьма?

Знала ли что? Или в Бога ты верила?
Что там услышишь из песен твоих?
Чудь начудила, да Меря намерила
Гатей, дорог да столбов верстовых...

Лодки да грады по рекам рубила ты,
Но до Царьградских святынь не дошла...
Соколов, лебедей в степь распустила ты —
Кинулась из степи чёрная мгла...

За́ море Чёрное, за море Белое
В чёрные ночи и в белые дни
Дико глядится лицо онемелое,
Очи татарские мечут огни...

За чим, за чим то кричи?
Шта плач јесењи значи?

И мноштву села бедних
Овуда нема краја,
И сја у дан тај ледни
Ватра далеког гаја.

О, земљо моја гладна,
Шта значиш срцу морном?
О, жено моја јадна,
За чиме плачеш горко?

1. јануара 1909.

* * *

Русијо, животе, скупа одболујмо!
Цар, па Сибир, Јермак, апсана једина!
Ех, час је растанку, покајању нујном...
Шта ће слободном срцу твоја тмина?

Знаш то? Ил си Богу била пред дверима?
Шта чути у твојим запевкама мутним?
Чуде си чудила, Мерима мерила
Насипе, мерама стубова уснутних ...

Градове и чамце гради на рекама,
Али цариградске не узе светиње...
Ти пусти соколе у степе узаман —
Да отуд маглина црних стигну триње...

Иза мора Црног, иза мора Белог
У црну ноћ, у дан где белине снатре,
Загледа се дивље лице онемело,
Из татарских зена букте љуте ватре...

Тихое, долгое, красное зарево
Каждую ночь над становьем твоим...
Что же маячишь ты, сонное марево?
Вольным играешься духом моим?

28 февраля 1910

На железной дороге

Марии Павловне Ивановой

Под насыпью, во рву некошенном,
Лежит и смотрит, как живая,
В цветном платке, на косы брошенном,
Красивая и молодая.

Бывало, шла походкой чинною
На шум и свист за ближним лесом.
Всю обойдя платформу длинную,
Ждала, волнуясь, под навесом.

Три ярких глаза набегающих —
Нежней румянец, круче локон:
Быть может, кто из проезжающих
Посмотрит пристальней из окон...

Вагоны шли привычной линией,
Подрагивали и скрипели;
Молчали жёлтые и синие;
В зелёных плакали и пели.

Вставали сонные за стёклами
И обводили ровным взглядом
Платформу, сад с кустами блёклыми,
Её, жандарма с нею рядом...

Тиха, дуга, рујна зорњача над тмицом
Стоји сваку ноћ над насељима твојим...
Па зашто стражариш, снена сумаглицо?
Или се слободним духом играш мојим?

28. фебруара 1910.

На прузи

Марији Павловој Ивановој

С насипа, у јарку некошеном,
Лежи она и гледа, ко жива,
У марами давно изношеној,
Још млада и лепа, ко да снови.

Туд је често ишла лаким ходом,
Чувши звиждук иза шуме, ехом.
Обишавши платформу ободом,
Чекала је, бринући, под стрехом.

Два би јарка ока, нагло, бдећи,
Улила јој румен испод локна:
Можда неко, од њих, пролазећих,
Погледаће пристојно, из окна...

Вагони су ишли по маршрути,
Шкрипао је воз, дрхтећи, клецав.
Ћутња пуни купе плав и жути,
А зелени — певање и јецај.

Устајаху сањиви и орни,
Равнодушан летео им поглед
По врту зараслом и платформи —
Гледали би њу, жандарма поред...

Лишь раз гусар, рукой небрежную
Облокотясь на бархат алый,
Скользнул по ней улыбкой нежною..
Скользнул — и поезд в даль умчало.

Так мчалась юность бесполезная,
В пустых мечтах изнемогая..
Тоска дорожная, железная
Свистела, сердце разрывая..

Да что — давно уж сердце вынуто!
Так много отдано поклонов,
Так много жадных взоров кинута
В пустынные глаза вагонов..

Не подходите к ней с вопросами,
Вам всё равно, а ей — довольно:
Любовью, грязью иль колёсами
Она раздавлена — всё больно.

14 июня 1910

* * *

Грешить бесстыдно, непробудно,
Счёт потерять ночам и дням,
И, с головой от хмеля трудной,
Пройти сторонкой в божий храм.

Три раза преклониться долу,
Семь — осенить себя крестом,
Тайком к заплёванному полу
Горячим прикоснуться лбом.

Кладя в тарелку грошик медный,
Три, да ещё семь раз подряд

Само једном, официр немарно
Наслоњен на фирцану тканину,
Осмехну се нежно и нестварно ...
Воз протутња, оде у даљину.

Тако прође младост измождена
У сновима пустим изнемогав...
Путовања тескоба гвоздена
Кидала је срце звиждећ, строга...

Па шта - срце одавно је стрто!
Тако много дало је поклона,
Тако много зена је упрто
У угасле очи тих вагона...

С питањима не идите тамо,
Свеједно вам, а њој - доста биће.
Точковима, љубављу, ил срамом
Смрвљена је - исти бол их сплиће.

14. јуна 1910.

* * *

Непостидно, проживети грешно,
Изгубити рачун дану, ноћи,
И, са главом од пијанства тешком,
Кроз завичај у храм Божји проћи.

Три пута се дољи поклонити,
Па се седам пута прекрстити,
О запљуван патос ослонити
Чело које гори као фитиљ,

Грош спустити у посуду на дну.
Три, па седам пута још у низу

Поцеловать столетний, бедный
И зацелованный оклад.

А воротясь домой, обмерить
На тот же грош кого-нибудь,
И пса голодного от двери,
Икнув, ногою отпихнуть.

И под лампадой у иконы
Пить чай, отщёлкивая счет,
Потом переслунить купоны,
Пузатый отворив комод,

И на перины пуховые
В тяжёлом завалиться сне...
Да, и такой, моя Россия,
Ты всех краёв дороже мне.

26 августа 1914

* * *

Петроградское небо мутилось дождём,
На войну уходил эшелон.
Без конца — взвод за взводом и штык за штыком
Наполнял за вагоном вагон.

В этом поезде тысячью жизней цвели
Боль разлуки, тревоги любви,
Сила, юность, надежда... В закатной дали
Были дымные тучи в крови.

И, садясь, запевали *Варяга* одни,
А другие — не в лад — *Ермака*,
И кричали *ура*, и шутили они,
И тихонько крестилась рука.

Пољубити столетну и јадну
Обасуту пољупцима ризу.

А затим, код куће, закинути
Исти грош тај некоме убогом,
И пса гладног пред дверима, љутит,
Подригнувши, одгурнути ногом.

Под кандилом, где икона ћути
Чај испити, уз оченаш оран,
Па пљувачком менице лизнути,
Подебели отворивши орман.

И перином, под губер-бусијом,
Западути у сан тежак, снажан...
Па и таква, мени си, Русијо,
Од земаља свих на свету дража.

26. августа 1914.

* * *

Петроградско небо кишица помути,
Одлазио је ешалон у рат,
Вод за водом, иду без краја регрути —
Вагон по вагон, скоро сваки сат.

У возу хиљаде живота надраста
Кроз бол растанка и љубав што мрви,
Снагу, младост, наду... У даљи заласка
Грмеху димни облаци у крви.

Сместивши се, једни певаху *Варјага*,
Остали — не баш у складу — *Јермака*,
Викали су ура, шалили се страга,
И крстила се, тихо, рука свака.

Вдруг под ветром взлетел опадающий лист,
Раскачнувшись, фонарь замигал,
И под чёрною тучей весёлый горнист
Заиграл к отправленью сигнал.

И военною славой заплакал рожок,
Наполняя тревогой сердца.
Громыханье колёс и охрипший свисток
Заглушило ура без конца.

Уж последние скрылись во мгле буфера,
И сошла тишина до утра,
А с дождливых полей всё несло к нам ура,
В грозном клике звучало: *пора!*

Нет, нам не было грустно, нам не было жаль,
Несмотря на дождливую даль.
Это – ясная, твёрдая, верная сталь,
И нужна ли ей наша печаль?

Эта жалость – её заглушает пожар,
Гром орудий и топот коней.
Грусть – её застигает отравленный пар
С галицийских кровавых полей...

1 сентября 1914

* * *

Я не предал белое знамя,
Оглушённый криком врагов,
Ты прошла ночными путями,
Мы с тобой – одни у валов.

Да, ночные пути, роковые,
Развели нас и вновь свели,
И опять мы к тебе, Россия,
Добрели из чужой земли.

Одједном под ветром — узлет палог листа,
И светиљка се, намигнувши, дигла,
Под црним облаком весели хорниста
Засвирао је за полазак сигнал.

И рог ратном славом одједном закука,
Немиром срца да пуни и спаја.
Клоктање точкова и шкрипу звиждука
Заглуши *ура* — без конца и краја.

Последње бранике већ скри магла штура,
Леже тишина пре јутра, сва спора,
Ал са кишних поља до нас допре — *ура*,
А страшни одјек зазвуча ко: "*мора*"!

Не, није нам тужно било, нити жао,
Без обзира на кишну даљ и доба.
То се — јасан, веран, тврди челик дао,
И треба ли му, још, наша жаоба?

Заглушује такву жалост — шум пожара,
Гром топова, топот коња који мрви.
А тугу застире отрована пара
Са галицијских поља пуних крви.

1. септембра 1914.

* * *

Заставу белу не истакох,
Не заплаши ме крик душмана.
Прошла си ноћним путем лако,
Стојимо сами над хумкама.

Да, ноћни пут нам кобно стопе
Раздвоји, па их опет спаја.
Русијо, ми се к теби опет
Довукосмо из туђег краја.

Крест и насыпь могилы братской,
Вот где ты теперь, тишина!
Лишь щемящей песни солдатской
Издали несётся волна.

А вблизи — всё пусто и немо,
В смертном сне — враги и друзья.
И горит звезда Вифлеема
Так светло, как любовь моя.

3 декабря 1914

* * *

З. Н. Гиттиус

Рождённые в года глухие
Пути не помнят своего.
Мы — дети страшных лет России —
Забывать не в силах ничего.

Испепеляющие годы!
Безумья ль в вас, надежды ль весть?
От дней войны, от дней свободы —
Кровавый отсвет в лицах есть.

Есть немота — то гул набата
Заставил заградить уста.
В сердцах, восторженных когда-то,
Есть роковая пустота.

И пусть над нашим смертным ложем
Взовьётся с криком вороньё, —
Те, кто достойней, Боже, Боже,
Да узрят царствие твоё!

8 сентября 1914

Хум братског гроба, крст и насип,
Ево где сад си ти, тишино!
Војничке песме само гласи
Проничу вал из даљи, тмином.

А овде — све је пустош нема,
Душман и друг — сан смртног споја.
И гори звезда Витлејема
Тако светло, ко љубав моја.

3. децембра 1914.

* * *

Зинаиди Хитиус

Рођени у године глуве, пусте,
Не памте пређен пут напоран.
Ми — деца страшне епохе руске —
Немамо снаге за заборав.

Стрте године што нас воде
Носе безум, ил наде вести?
Од дана рата, дана слободе —
Крвави одсјај лица жести.

Постоји немоћ — звона јека
Принуди уста да се склопе.
У срцу, узбуђеном некад,
Судбинска пустош траје опет.

И нека одре наше прожме
Крик лешинара с висом спојен —
А достојнији, боже, боже,
Нек угледају царство твоје!

8. септембра 1914.

* * *

Дикий ветер
Стёкла гнёт,
Ставни с петель
Буйно рвёт.

Час заутрени пасхальной,
Звон далёкий, звон печальный,
Глухота и чернота.
Только ветер, гость нахальный,
Потрясает ворота.

За окном черно и пусто,
Ночь полна шагов и хруста,
Там река ломает лёд,
Там меня невеста ждёт...

Как мне скинуть злую дрёму,
Как мне гостя отогнать?
Как мне милую — чужому,
Проклятому не отдать?

Как не бросить всё на свете,
Не отчаяться во всем,
Если в гости ходит ветер,
Только дикий чёрный ветер,
Сотрясающий мой дом?

Что ж ты, ветер,
Стекла гнёшь?
Ставни с петель
Дико рвёшь?

22 марта 1916

* * *

Ветар цепти,
стакла тресе,
тек што цреп ти
не однесе.

Час васкрсни, нигде зора,
тужних звона звон уморан,
глуви мрак сред беса:
само ветар, гост упоран,
двери нам потреса.

Црно, празно, за окнима,
ноћ одзвања кораџима,
лед пролама тамо река,
невеста ме тамо чека.

Како жиг да скинем суђен?
Да отерам госта сам?
Како драгу њему, туђем,
проклетнику, да не дам?

Не одбаџим све сред света,
не паднем у очај, слом,
кад у госте стиже ветар,
само дивљи црни ветар
потреса мој дом?

Зашто, ветре,
стакла лупаш?
И ролетне
дивље чупаш?

22. марта 1916.

Коршун

Чертя за кругом плавный круг,
Над сонным лугом коршун кружит
И смотрит на пустынный луг. —
В избушке мать над сыном тужит:
«На хлеба, на, на грудь, соси,
Расти, покорствуй, крест неси».

Идут века, шумит война,
Встаёт мятеж, горят деревни,
А ты всё та ж, моя страна,
В красе заплаканной и древней, —
Доколе матери тужить?
Доколе коршуну кружить?

22 марта 1916

Возмездие

[Фрагменты]

[1]

Жизнь — без начала и конца.
Нас всех подстерегает случай.
Над нами — сумрак неминуемый,
Иль ясность божьего лица.
Но ты, художник, твёрдо веруй
В начала и концы. Ты знай,
Где стерегут нас ад и рай,
Тебе дано бесстрастной мерой
Измерить всё, что видишь ты.
Твой взгляд — да будет твёрд и ясен.

Јастреб

Све оцртавши круг по круг,
Над сненим лугом јастреб кружи,
И у опао гледа луг.
У изби матери над сином тужи:
«На хлеба, узми, груди сисај,
Расти, понеси крст свој и сам».

Иду векови, бој до боја,
Метежи, горе села скрита,
А ти си иста, земљо моја,
Лепоте древне, сузом мита.
Докле матери мора да тужи?
Докле јастреб мора да кружи?

22. марта 1916.

Освета

[Фрагменти]

[1]

Живот: без краја и почетка.
Све нас подвласти случај нови.
Над нама сумрак неминовни,
Ил јасност божјег лика: чека.
Ал ти, песнице, с чврстом вером
Веруј почетку, крају. Знај:
Где нас подвласте Хад и Рај,
Бестрасном ти је дато мером
Да мериш све што угледаш.
Твој поглед — нек је јасан, строг.

Сотри случайные черты —
И ты увидишь: мир прекрасен.
Познай, где свет, — поймёшь, где тьма,
Пускай же всё пройдет неспешно,
Что в мире свято, что в нём грешно,
Сквозь жар души, сквозь хлад ума.

[2]

Век девятнадцатый, железный,
Воистину жестокий век!
Тобою в мрак ночной, беззвездный
Беспечный брошен человек!
В ночь умозрительных понятий,
Матерьялистских малых дел,
Бессильных жалоб и проклятий
Бескровных душ и слабых тел!
С тобой пришли чуме на смену
Нейрастения, скука, сплин,
Век расшибанья лбов о стену
Экономических доктрин,
Конгрессов, банков, федераций,
Застольных спичей, красных слов,
Век акций, рент и облигаций,
И малодейственных умов,
И дарований половинных
(Так справедливей — пополам!),
Век не салонов, а гостиных,
Не Рекамье, — а просто дам...
Век буржуазного богатства
(Растущего незримо зла!).
Под знаком равенства и братства
Здесь зрели тёмные дела...
А человек? — Он жил безвольно:
Не он — машины, города,

Збриши случајни лик са свог —
Видећеш: прелеп свет је наш.
Познај где сјај је — и мрак ћеш срести,
Нек прође све, без журбе, вешто,
Што је у свету свето ил грешно,
Кроз душе жар, ил разум свести.

[2]

Деветнаести веку, гвозден,
Остаћеш као суров, довек!
С тобом у лагум мрачно рођен
Немилосно је бачен човек!
У ноћ где ум прозрења спава,
Ноћ безверице, малих дела,
Ноћ јадиковки, проклетстава,
Бескрвних душа, слабих тела!
С тобом стиже, да кугу смени
Неурастенија, чама сплина,
Мрскање чела о зид гвоздени!
Веку добити и доктрина,
Конгреса, банака, федерација,
Здравица, красноречивости,
Акција, ренти, облигација,
Умова спорих, недораслих,
Дарова слабих, без напона,
(То је правда — на равне части!),
Веку кафана, не салона
Рекамијеа, већ дама простих...
Веку буржујског пребогатства,
(Зла невидљивог што шестари!).
Уз једнакост, под фирмом братства,
Радиле су се мрачне ствари...
Човек? — Живеће он безвољно,
Не он — градови и машине,

«Жизнь» так бескровно и безбольно
Пытала дух, как никогда...
Но тот, кто двигал, управляя
Марионетками всех стран, —
Тот знал, что делал, насылая
Гуманистический туман:
Там, в сером и гнилом тумане,
Увяла плоть, и дух погас,
И ангел сам священной брани,
Казалось, отлетел от нас:
Там — распри кровные решают
Дипломатическим умом,
Там — пушки новые мешают
Сойтись лицом к лицу с врагом,
Там — вместо храбрости — нахальство,
А вместо подвигов - «психоз»,
И вечно ссорится начальство,
И длинный громоздкóй обоз
Волóчит за собой команда,
Штаб, интендантов, грязь кляня,
Рожком горниста — рог Роанда
И шлем — фуражкой заменя...
Тот век немало проклинали
И не устанут проклинять.
И как избыть его печали?
Он мягко стлал - да жёстко спать...

[3]

Двадцатый век... Ещё бездомней,
Ещё страшнее жизни мгла
(Ещё чернее и огромней
Тень Люциферова крыла).
Пожары дымные заката
(Пророчества о нашем дне),

«Живот» – бескрвно и безболно
Дух је хранио, из прашине..
Ал тај који је управљао
Марионетама свих држава –
Знаде шта чини. Тај је слао
Хуманистичку маглу права:
Тамо, сред магле непрестане,
Дух згасну, дође судњи час,
И ангел битке освештане
Одлете, чини се, од нас;
Не дипломате, већ убице
Владају умом-пустолином,
Топ не да лицем да у лице
Сретнемо се са душманином,
Хула уместо храброг чина,
Уместо подвига – "психоза",
И вечно мрки главешина.
Комору дугу попут воза
Вуку пукови и команда;
Штаб, интенданти, кола борна..
Сирена смени рог Роланда
А оклоп – лака униформа..
Проклињаху тог века пад,
И тек ће, сваки божји дан:
Како свладати његов јад,
Раширен, сад, у ружан сан..

[3]

Век двадесети... Бездомнија
Кап је живота и струј њен
(Још црња је, и огромнија,
Луциферових крила сен).
Залазак димни огњи прате,
(Пророчанства о добу нашем),

Кометы грозной и хвостатой
Ужасный призрак в вышине,
Безжалостный конец Мессины
(Стихийных сил не превозмочь),
И неустанный рёв машины,
Кующей гибель день и ночь,
Сознание страшное обмана
Всех прежних малых дум и вер,
И первый взлёт аэроплана
В пустыню неизвестных сфер...
И отвращение от жизни,
И к ней безумная любовь,
И страсть и ненависть к отчизне...
И чёрная, земная, кровь
Сулит нам, раздувая вены,
Все разрушая рубежи,
Неслыханные перемены,
Невиданные мятежи...
Что ж, человек? — За рёвом стали,
В огне, в пороховом дыму,
Какие огненные дали
Открылись взору твоему?
О чём — машин немолчный скрежет?
Зачем — пропеллер, воя, режет
Туман холодный — и пустой?

[4]

В те годы дальние, глухие,
В сердцах царили сон и мгла:
Победоносцев над Россией
Простёр совиные крыла,
И не было ни дня, ни ночи
А только — тень огромных крыл;
Он дивным кругом очертил
Россию, заглянув ей в очи

Комете страшне и репате
Авет што, страшна, озго маше,
Немилосрдни крај Месине,
(Стихијност што се ослобађа)
И неуморни крик машине
Што погибао вечно рађа,
Свест о обмани свих пређашњих
Малих идеја, слабих вера,
И авиона полет страшни
У пустош непознатих сфера...
И стид за живот у врацбини,
И према њему љубав жива,
И мржња према отаџбини...
И црна, земна крв се слива,
Шири нам вене до прскања,
Рушећи међе постављене
За нешто што се и не сања,
За катастрофе невиђене...
А ти, човече? Иза тмине
Где огњен барут има дом,
Какве светлости и даљине
Откриле су се оку твојом?
Шта то машина шкрипом рече?
Зашто препелер, уз крик, сече
Маглу, хладну и сасвим пусту?

[4]

Оно сам време сад уснио,
Кад сан скри срца и светове:
Победоносцев над Русијом
Када рашири крила сове –
Није било дана и ноћи,
Већ само – сенка страшних крила;
Он то оцрта кругом сила
Русију, прозрев њене очи

Стеклянным взором колдуна;
Под умный говор сказки чудной
Уснуть красавице не трудно, —
И затуманилась она,
Заслав надежды, думы, страсти...
Но и под игом тёмных чар
Ланиты красил ей загар:
И у волшебника во власти
Она казалась полной сил,
Которые рукой железной
Зажаты в узел бесполезный...
Колдун одной рукой кадил,
И струйкой синей и кудрявой
Курился росный ладан... Но —
Он клал другой рукой костлявой
Живые души под сукно.

[5]

Страна — под бременем обид,
Под игом наглого насилья —
Как ангел, опускает крылья,
Как женщина, теряет стыд.
Безмолвствует народный гений,
И голоса не подаёт,
Не в силах сбросить ига лени,
В полях затерянный народ.
И лишь о сыне, ренегате,
Всю ночь безумно плачет мать,
Да шлёт отец врагу проклятье
(Ведь старым нечего терять!..).
А сын — он изменил отчизне!
Он жадно пьёт с врагом вино,
И ветер ломится в окно,
Взывая к совести и к жизни...

Погледом вешца застакљеним;
Уз говор бајке причан вешто
Лепојци сан не пада тешко —
И замагли се поглед њен, и
Успава наде, мисли, страсти...
Ал и под игом тамних чари
Лепота њену косу жари:
И у мађијској овој власти
Очува пуну моћ и значај
Коју гвоздена рука будно
Стисну у коноп — узалудно...
Док једном руком кади врачар,
Дими се тамјан струјом модром,
Дотле коштаном руком другом
Душе живе у реду дугом
Он под мртвачки гура покров.

[5]

Земља — увреда трпи брид,
Бреме насиља не попушта —
Као анђео, крила спушта,
И као жена губи стид.
Ни гласа не да, да се чује,
Немо народни ћути гениј,
Тежину јарма не збацује
У пољу народ изгубљени.
И тек за сином, отпадником,
Плаче матери, сву ноћ, уз клубе,
Отац душмане куне криком
(старци немају шта да губе!).
А син је — издао отаџбину!
С душманом жудно вино пије,
Тек ветар зове низ стрмину
Савест и живот кога није...

[6]

Когда ты загнан и забит
Людьми, заботой, иль тоскою;
Когда под гробовой доскою
Всё, что тебя пленяло, спит;
Когда по городской пустыне,
Отчаявшийся и больной,
Ты возвращаешься домой,
И тяжелит ресницы иней,
Тогда — остановись на миг
Послушать тишину ночную:
Постигнешь слухом жизнь иную,
Которой днём ты не постиг;
По-новому окинешь взглядом
Даль снежных улиц, дым костра,
Ночь, тихо ждущую утра
Над белым запушённым садом,
И небо — книгу между книг;
Найдёшь в душе опустошённой
Вновь образ матери склонённый,
И в этот несравненный миг —
Узоры на стекле фонарном,
Мороз, оледенивший кровь,
Твоя холодная любовь —
Всё вспыхнет в сердце благодарном,
Ты всё благословишь тогда,
Поняв, что жизнь — безмерно боле,
Чем *quantum satis** Бранда воли,
А мир — прекрасен, как всегда.

[1910-1921]

* Полной мерой (*лат.*)

[6]

Кад прогнан си до заборава,
Људима, бригом, или тугом,
Када под гробном плочом дуго
Све што значило ти је, спава;
Кад из града, те пустиње,
Болестан, очајавајући,
Тешки те корак враћа кући,
И кад тежају капци ињем,
Тад — застани на трен, све ближе
Тишини ноћној — чуј, свим бићем:
И живот други достићи ћеш,
Ког дању никад не достиже;
Новим погледом да прострелиш
Снежних улица даљ, дим, вихор,
Ноћ која јутро чека тихо
Над запуштеним вртом белим,
И небо — књигу међ књигама;
Понад душе, те пустолине,
Наћи ћеш мајчин лик што брине,
У тај нестварни час над нама —
Шаре на стаклу лампи чарних,
Мраз који ледно на крв слеће,
И твоја хладна љубав — све ће
Букнути срцем благодарним
Да благословиш све од сада,
Схватив да живот — виши бива,
Но quantum satis* воље Бранда,
Да свет је — као увек, диван.

[1910 — 1921]

* Онолико колико је потребно (*лат.*)

Двенадцать

1

Чёрный вечер.
Белый снег.
Ветер, ветер!
На ногах не стоит человек.
Ветер, ветер –
На всём божьем свете!

Завивает ветер
Белый снежок.
Под снежком – ледок.
Скользко, тяжко,
Всякий ходок
Скользит – ах, бедняжка!

От здания к зданию
Протянут канат.
На канате – плакат:
«Вся власть Учредительному Собранию!»
Старушка убивается – плачет,
Никак не поймёт, что значит,
На что такой плакат,
Такой огромный лоскут?
Сколько бы вышло портянок для ребят,
А всякий – раздет, разут...

Старушка, как курица,
Кой-как перемотнулась через сугроб.
– Ох, Матушка-Заступница!
– Ох, большевики загонят в гроб!

Ветер хлётский!
Не отстаёт и мороз!

Дванаесторица

1

Црно вече.
А снег бео.
Ветар сече.
Са ногу је све помео
Ветар, ветар –
Сред целог божјег света!

Диже ветар
Цршић лаки.
Под њим – лед опаки.
Клизаво је – цича.
Пешак сваки
Посрће – јадничак.

А између зграда
Конопац сред зрака,
На коношцу – плакат:
«Сва власт Уставотворној скупштини припада!»
Старица – да се убије, кука
Шта ли му значи ова мука?
Плакат је – ем злаћан,
Ем платна – цела ролна...
Колико би за децу од платна било гаћа,
Боса су и гола...

Баба, ко пиле у кучини
Кроз сметове се спотиче.
– Ох, Богородице, Мајчице, шта учини,
Ох, бољшевици стрељају све што се миче!

Ветар шиба и хуји,
Да те продува окроз.

И буржуй на перекрёстке
В воротник упрятал нос.

А это кто? — Длинные волосы
И говорит вполголоса:
— Предатели!
— Погибла Россия!
Должно быть, писатель —
Вития...

А вон и долгополый —
Сторонкой за сугроб...
Что нынче не весёлый,
Товарищ поп?

Помнишь, как бывало
Брюхом шёл вперед,
И крестом сияло
Брюхо на народ?

Вон барыня в каракуле
К другой подвернулась:
— Уж мы плакали, плакали...
Поскользнулась
И — бац — растянулась!

Ай, ай!
Тяни, подымай!

Ветер весёлый.
И зол и рад.
Крутит подолы,
Прохожих косит.
Рвёт, мнёт и носит
Большой плакат:
«Вся власть Учредительному Собранию!»
И слова доносит:

На раскршћима буржуји
У крагну забили нос.

А ко је онај дугокоси
У по гласа што проноси:
– Издаја!
– Погибе Русија нам!
Сигурно неки писац вајан –
Глава усијана...

А ено, под мантијом,
Један се на смет попе...
Што си се тако смрачио,
Друже попе?

Сети се, сети свега,
Ко балон беше ти стомак,
А крст блешти са њега
На народ скроман?

Гле господичне – сузе брише,
Пред другом дамом у плач бризну:
– Патимо и сувише!
Гле, где се оклизну,
Тресну стражњицом – буп! – и врисну!

Еј, ај! Ја ћу лично
Да те придигнем, господично!

Ветар без гриже,
Зао и ћакнут,
Пешеве диже,
Пешаке коси,
Кида, гужва и носи
Плакат истакнут:
«Сва власт Уставотворној скупштини припада!»
И речи проноси:

...И у нас было собрание...
...Вот в этом здании...
...Обсудили —
Постановили:
На время — десять, на́ ночь — двадцать пять...
...И меньше ни с кого не брать...
...Пойдём спать...

Поздний вечер.
Пустеет улица.
Один бродяга
Сутулится,
Да свищет ветер...

Эй, бедняга!
Подходи —
Поцелуемся...

Хлеба!
Что́ впереди?
Проходи!

Чёрное, чёрное небо.

Злоба, грустная злоба
Кипит в груди...
Чёрная злоба, святая злоба...

Товарищ! Гляди
В оба!

2

Гуляет ветер, порхает снег.
Идут двенадцать человек.

Винтовок чёрные ремни,
Кругом — огни, огни, огни...

...Имали смо и ми састанак... Знамо,
У оној згради, онамо...
 Ствар смо проучили —
 И закључили:
За сат — десет, преноћиште — двајес девет...
...Не дам за мање, мили...
 ...Ајдемо у кревет...

Касно вече.
Улица ледна.
Скитница једна
Још је сред циче.
Ветар сече.

Еј, несрећниче!
До мене скокни «
Дај да те цоким!..

Хлеба!
Шта ће бити?
Пролази, не питај!

Црна је, црна боја неба.

Злоба, чемерна злоба
Груди мори...
Црна злоба, света злоба...

Друже! Отвори
Ока оба!

2

Ветар брије. Ледна покорица.
И иду њих дванаесторица.

Црни ремени митраљески.
Свуд околу огањ, огањ бесни...

В зубах — цыгарка, примят картуз,
На спину б надо бубновый туз!

Свобода, свобода,
Эх, эх, без креста!

Тра-та-та!

Холодно, товарищи, холодно!

— А Ванька с Катькой — в кабаке..
— У ей керенки есть в чулке!

— Ванюшка сам теперь богат..
— Был Ванька наш, а стал солдат!

— Ну, Ванька, сукин сын, буржуй,
Мою, попробуй, поцелуй!

Свобода, свобода,
Эх, эх, без креста!
Катька с Ванькой занята —
Чем, чем занята?..

Тра-та-та!

Кругом — огни, огни, огни..
Оплечь — ружейные ремни..

Революционный держите шаг!
Неугомонный не дремлет враг!

Товарищ, винтовку держи, не трусь!
Пальнём-ка пулей в Святую Русь —

В кондовую,
В избяную,
В толстозадую!

Эх, эх, без креста!

Натукли капе, у зубима с цигаром.
Фали им само на леђима пуб-каро!

Слободо, овамо!
Без крста само!

Тра-га-га, меци звижде гадно!

Хладно је, другови, хладно!

– А Вањка ужива крај Каћице!
– Паре је она смотала у гаћице!

– Ма није без лове ни Вањка, простак...
– Беше он наш Вањка - сад војник поста!

– Еј, Вањка, кучкин сине, кулаче,
Чик пробај моју рибу да џмачеш!

Слободо, овамо!
Без крста само!
А Каћа Вањку обрађује
Како ли га, како, обрађује?...

Тра-га-га, меци зује!

Около – огњи, огњи рески,
О плећу – ремен митраљески...

Укорак – тражи револуција!
Не спава душман – затуци га!

Друже, притегни митраљез усијан,
Пали! Нек цркне Света Русија!

Пуцај у древно врело,
У село,
У руско месо дебело!

Ех, ех, без крста само!

3

Как пошли наши ребята
В красной гвардии служить —
В красной гвардии служить —
Буйну голову сложить!

Эх ты, горе-горькое,
Сладкое житьё!
Рваное пальтишко,
Австрийское ружьё!

Мы на горе всем буржуям
Мировой пожар раздуем,
Мировой пожар в крови —
Господи благослови!

4

Снег крутит, лихач кричит,
Ванька с Катькою летит —
Електрический фонарик
На оглобелях...
Ах, ах, пади!

Он в шинелишке солдатской
С физиономией дурацкой
Крутит, крутит чёрный ус,
Да покручивает,
Да пошучивает...

Вот так Ванька — он плечист!
Вот так Ванька — он речист!
Катьку-дуру обнимает,
Заговаривает...

Запрокинулась лицом,
Зубки блещут жемчугом...

3

И кретоше наши момци
Да служе у гарди,
У црвеној гарди —
Да изгину млади!

Ех, животе слатки,
Јад ти прати стопе!
Поцепана поставо,
Аустријски топе!

Буржујима свим у инат,
Нек изгори свет-руина,
И крв свет нек прожме —
Благослови, Боже!

4

Снег пршти, кочијаш се дури,
Вањка с Каћом у кочији јури...
Лектрика им сја у санкама —
Неће им требати...
Ах, види их, леба ти!..

Он у шињелу војака,
Са фацом глупака
Увија, увија црне брчиће,
Изиграва Енглеза,
Бекељи се и зеза...

Гле ти Вањке — разрасто се у плећима!
Гле ти њега — уме и с речима!
Каћу глупаву на зло наводи,
Грли је и заводи...

У лице једно другом зијају,
Зуби им се ко бисери сијају...

Ах ты, Катя, моя Катя,
Толстоморденькая...

5

У тебя на шее, Катя,
Шрам не зажил от ножа.
У тебя под грудью, Катя,
Та царапина свежа!

Эх, эх, попляши!
Больно ножки хороши!

В кружевном белье ходила —
Походи-ка, походи!
С офицерами блудила —
Поблуди-ка, поблуди!

Эх, эх, поблуди!
Сердце ёкнуло в груди!

Помнишь, Катя, офицера —
Не ушёл он от ножа...
Аль не вспомнила, холера?
Али память не свежа?

Эх, эх, освежи,
Спать с собою положи!

Гетры серые носила,
Шоколад Миньон жрала.
С юнкерьём гулять ходила —
С солдатъём теперь пошла?

Эх, эх, согреси!
Будет легче для души!

Ех ти, Каћо, моја Каћо,
Гуско дебела!

5

На твоје врату, Каћо,
Посекотина не зараста!
Под сисом ти је, Каћо,
Још свежа од каме бразда!

Ех, ех, затреси грудима!
Ноге су ти добре до лудила!

Чипкаста ти чарапа извирила,
Приђи ми, приђи амо –
Вукла си се са официрима –
Настави тако само!

Ех, ех! Блуднице, ниси ти од јуче!
У грудима срце ми препуче!

Сећаш ли се, од официра те отех –
Не умаче он ками – не би ни данас!
Шта, не сећаш се, скоте?
Сећање ти није јача страна?

Ех, ех! Сети се дана пустих,
Па ме у кревет свој припусти!

Буткицама си чарапе стисла,
Чоколаду си «Мињон» ждрала,
С јункером си у шетњу ишла –
А сад си на редова спала?

Ех, ех! Згреши што љуће,
Души одлакнуће!

6

..Опять навстречу несётся вскачь,
Легит, вопит, орёт лихач..

Стой, стой! Андрюха, помогай!
Петруха, сзади забегай!..

Трах-тарарах-тах-тах-тах-тах!
Вскрутился к небу снежный прах!..

Лихач — и с Ванькой — наутёк..
Ещё разок! Взводи курок!..

Трах-тарарах! Ты будешь знать,
.....
Как с девочкой чужой гулять!..

Утёк, подлец! Ужо, постой,
Расправляюсь завтра я с тобой!

А Катька где? — Мертва, мертва!
Простреленная голова!

Чтó, Катька, рада? — Ни гу-гу..
Лежи ты, пададь, на снегу!

Революционный держите шаг!
Неугомонный не дремлет враг!

7

И опять идут двенадцать,
За плечами — ружьеца.
Лишь у бедного убийцы
Не видать совсем лица..

6

..Опет у сусрет нам лети, јури –
Дере се, куне, кочијаш тмурни...

Стој, стој! Андрјуша, помози, доврага!
Петруша, потеци, приђи им одострага!..

Трах-тарарах-тах-тах-тах-тах!
Усковитла се ка небу снежни прах!..

Кочијаш с Вањком – стругну некуд...
Окини још једном да не утекну!..

Трах-тарарах! Е нећеш, вала,
.
Са туђом женском да хваташ зјала!..

Побеже, подлац! Нека те – до јутра,
Раскусураћу се са тобом сутра!

А Каћа где је? – Мртва спава!
Прострељена јој метком глава!

Шта је, Каћо? – Ни да бекнеш...
Лежи, стрвино! Нећеш да утекнеш.

Укорак – тражи револуција!
Не спава душман – затуци га!

7

И иду дванаестица,
Пушка плећа им голица.
Тек у тужног се убице
Још не види сасвим лице.

Всё быстрее и быстрее
Уторапливает шаг.
Замотал платок на шее —
Не оправится никак...

— Что, товарищ, ты не весел?
— Что, дружок, оторопел?
— Что, Петруха, нос повесил,
Или Катьку пожалел?

— Ох, товарищи, родные,
Эту девку я любил...
Ночки чёрные, хмельные
С этой девкой проводил...

— Из-за удали бедовой
В огневых её очах,
Из-за родинки пунцовой
Возле правого плеча,
Загубил я, бестолковый,
Загубил я сгоряча... ах!

— Ишь, стервец, завёл шарманку,
Что ты, Петька, баба, что ль?
— Верно, душу наизнанку
Вздумал вывернуть? Изволь!
— Поддержи свою осанку!
— Над собой держи контроль!

— Не такое нынче время,
Чтобы нянчиться с тобой!
Потяжеле будет бремя
Нам, товарищ дорогой!

И Петруха замедляет
Торопливые шаги...

Чуј им журни одјек бата,
Кораџи се брзо множе.
А он, с рупцем око врата,
Повратити се не може.

– Шта се, друже, с тобом деси?
– Ко ме, тужан, дајеш даћу?
– Што, Петруша, нос обеси,
Па не жалиш, ваља, Каћу?

– Ох, другови, браћо драга,
Девојче сам то волео...
Ноћи пјане, сад без трага,
С девојком сам том провео...

– Због ока јој дрског, понос
Сламао сам овој обесни.
Због младежа рујног оног
Лудех, за раменом десним.
Губио сам за њом памет,
Пропио све... Ах! Њом занет.

– Ајд, мрџино! Гунђаш исто,
Зар си, Пећка, тако мек?
– Хоћеш све да буде чисто?
Не постоји за то лек!
– Усправи се сред невоље!
– Контролиши себе боље!

– Није сада такво време
Да цмиздримо с тобом, знаш!
Још ће теже бити бремене,
Драги друже наш!

И Петруша успорава
Убрзани корак пропет...

Он головку вскидывает,
Он опять повеселел...

Эх, эх!
Позабавиться не грех!

Запирайте этажи,
Нынче будут грабежи!

Отмыкайте погреба —
Гуляет нынче голытьба!

8

Ох ты, горе-горькое!
Скука скучная,
Смертная!

Ужь я времячко
Проведу, проведу...

Ужь я темячко
Почешу, почешу...

Ужь я семячки
Полушу, полушу...

Ужь я ножичком
Полосну, полосну!..

Ты лети, буржуй, воробышком!
Выпью кровушку
За зазнобушку,
Чернобровушку...

Упокой, Господи, душу рабы твоея...

Скучно!

Гле, подиже му се глава,
Разведри се Пећка опет.

Ех, ех!
Па забава није грех!

Закључајте све у стану,
Сад ће пљачке да настану!

Из подрума све отима
Ноћас, раја сиротиња!

8

Ох ти, туго претужна!
Муко отужна,
Кужна!

Ал ћу времце
Да убијам, грешећ...

Ал ћу темце
Мангупски да чешем...

Ал ће семце
Из мене да никне...

Ножићем ко перце
Боцнућу ког стигнем!

Буржују, врапчићу, мислим ја на тебе!
Пио бих ти крви
Због те моје требе
С обрвама црним...

Упокоји, Господе, душу ропкиње твоје...

Досадно је!

9

Не слышно шуму городского,
Над невской башней тишина,
И больше нет городского —
Гуляй, ребята, без вина!

Стоит буржуй на перекрёстке
И в воротник упрятал нос.
А рядом жмётся шерстью жёсткой
Поджавший хвост паршивый пёс.

Стоит буржуй, как пёс голодный,
Стоит безмолвный, как вопрос.
И старый мир, как пёс безродный,
Стоит за ним, поджавши хвост.

10

Разыгралась чтой-то вьюга,
Ой, вьюга, ой, вьюга!
Не видать совсем друг друга
За четыре за шага!

Снег воронкой завился,
Снег столбушкой поднялся...

— Ох, пурга какая, спасе!
— Петька! Эй, не завирайся!
От чего тебя упас
Золотой иконостас?
Бессознательный ты, право,
Рассуди, подумай здраво —
Али руки не в крови
Из-за Катькиной любви?
— Шаг держи революционный!
Близок враг неугомонный!

9

Неста шум градски, и све дрема,
Над невском кулом бди тишина,
Ни полиције више нема,
Лумпујмо, момци, и без вина!

На раскршћу, где, буржуј стао,
Забио нос у крагну, лукав,
А реп подвивши, олињао,
Крај њега шени шугав цукац.

Ко гладна псина буржуј стоји,
Као питање нем и слеп.
И стари свет, ко цукац који
Подвија бескућнички реп.

10

Бесни олуј, ал жестоко!
Ој, међаво, сеири!
Не види се прст пред оком,
На корака четири!

Ко вртлог снег тоне дубље,
Па се попне као стубље...

— Христе, спаси нас од ветра!
— Пећка! У то се не петљај!
Од чега те икад спасо
Тај лик под иконостасом?
Затуцан си, немаш меру,
Расуђуј, одбаци веру!
Зар руке не окрвави
Због Каћуше, због љубави?
— Укорак, тражи револуција!
Не спава душман — затуци га!

Вперёд, вперёд, вперёд,
Рабочий народ!

11

...И идут без имени святого
Все двенадцать — вдаль.
Ко всему готовы,
Ничего не жаль...

Их винтовочки стальные
На незримого врага...
В переулочки глухие,
Где одна пылит пурга...
Да в сугробы пуховые —
Не утянешь сапога...

В очи бьётся
Красный флаг.

Раздаётся
Мерный шаг.

Вот — проснётся
Лютый враг...

И выюга пылит им в очи
Дни и ночи
Напролёт!...

Вперёд, вперёд,
Рабочий народ!

12

...Вдаль идут державным шагом...
— Кто ещё там? Выходи!

Напред до слободе,
Раднички народе!

11

...И иду без светог имена —
Дванаесторица, с даљином сливена.
На све су спремни,
Не жале никог на земљи...

Њихова зрна пушчана
Гађају невидног душмана...
Док по забитим улицама
Олуја све пред собом слама...
Не заглиби се, при полету,
Чизмо, у паперјастом смету...

Црвена застава
Боде очи уз пут.

Одзвања, држи правац
Корак крут.

Ево, не спава
Душманин љут...

И мећава засипа им очи
По целе дане и ноћи,
Лице им шиба...

Напред, до слободе,
Раднички народе!

12

...Иду снажно поврх смета...
— Ко је тамо? Хајд, иступи!

Это – ветер с красным флагом
Разыгрался впереди...

Впереди – сугроб холодный.
– Кто в сугробе – выходи!
Только нищий пёс голодный
Ковыляет позади...

– Отвяжись ты, шелудивый,
Я штыком пощекочу!
Старый мир, как пёс паршивый,
Провались – поколочу!

..Скалит зубы – волк голодный –
Хвост поджал – не отстаёт –
Пёс холодный – пёс безродный...
– Эй, откликнись, кто идёт?

– Кто там машет красным флагом?
– Приглядись-ка, эка тьма!
– Кто там ходит беглым шагом,
Хоронясь за все дома?

– Всё равно, тебя добуду,
Лучше сдайся мне живьём!
– Эй, товарищ, будет худо,
Выходи, стрелять начнём!

Трах-тах-тах! – И только эхо
Откликается в домах...
Только вьюга долгим смехом
Заливается в снегах...

Трах-тах-тах!
Трах-тах-тах!

То с црвеним стегом ветар
Игра се и снег калупи...

Тамо, испред — смет је хладан.
— Ко је тамо — хеј, излази!
Тек пас неки мршав, гладан,
Шепа иза њих по стази...

— Чик изиђи под тим сметом,
Камом да те пошашољим!
Стари свете, кужно псето,
Сруши се — да градим бољи!

...Ко вуку му шкрипе зуби,
Реп подви — ал још се бори
Псето смрзло, цукац груби...
— Еј, ко иде, одговори?

— Ко црвеним маше стегом?
— Каква тама тамо влада!
— Ко то иде, скоро бегом,
И крије се иза зграда?

— Наћи ће те, већ, мој метак,
Боље жив се предај амо!
— Дошо ти је црни петак,
Изађи да не пуцамо!

Трах-тах-тах! И само ехо
По зградама разлего се.
Само олуј дугим смехом
Подиге прах кроз снегове...

Трах-тах-тах!
Трах-тах-тах!

...Так идут державным шагом —
Позади — голодный пёс,
Впереди — с кровавым флагом,
И за вьюгой невидим,
И от пули неведим,
Нежной поступью надвьюжной,
Снежной россыпью жемчужной,
В белом венчике из роз —
Впереди — Исус Христос.

Январь 1918

Скифы

Панмонголизм! Хоть имя дико,
Но мне ласкает слух оно.

Владимир Соловьёв

Мильоны — вас. Нас — тьмы, и тьмы, и тьмы.
Попробуйте, сразитесь с нами!
Да, скифы — мы! Да, азиаты — мы,
С раскосыми и жадными очами!

Для вас — века, для нас — единый час.
Мы, как послушные холопы,
Держали щит меж двух враждебных рас
Монголов и Европы!

Века, века ваш старый горн ковал
И заглушал грома́ лавины,
И дикой сказкой был для вас провал
И Лиссабона, и Мессины!

Вы сотни лет глядели на Восток,
Копя и плавя наши перлы,
И вы, глумясь, считали только срок,
Когда наставить пушек жерла!

...И кораком газе моћним,
Гладни пас их прати, одан,
Испред — уз стег крвав, ноћни,
Невадљив сред ветра, мрака,
Неповредив од метака,
Над међавом нежно хода,
Снежни бисер сипа чисто,
С венцем белих ружа — о, да!
Пред њима је — Исус Христос.

Јануар, 1918.

СКИТИ

Панмонголизме! Речи груба,
Ипак си моме уху драга.

Владимир Соловјов

Вас — милиони. А нас — тма и тушта.
Чик, заратите, с нама, голим и босим!
Азијати смо. Скитска сорта сушта,
Са очима, похлепним и косим.

За вас векови — за нас су тек часак.
Ако и робље, ми бесмо опет
Штит измеђ двеју душманских раса —
Монгола и Европе!

Већ вековима, кмет ваш, да надјача
Гром, кује мач, да сине.
Би бајка за вас рушење палача
Лисабона и Месине!

Мотристе Исток вековима плански,
Купећи бисер наш, страшћу лопова —
Чекасте згону да у нас, душмански
Уперите цеви топова!

Вот – срок настал. Крылами бьёт беда,
И каждый день обиды множит,
И день придёт – не будет и следа
От ваших Пестумов, быть может!

О, старый мир! Пока ты не погиб,
Пока томишься мукой сладкой,
Остановись, премудрый, как Эдип,
Пред Сфинксом с древнею загадкой!

Россия – Сфинкс. Ликуя и скорбя,
И обливаясь чёрной кровью,
Она глядит, глядит, глядит в тебя,
И с ненавистью, и с любовью!..

Да, так любить, как любит наша кровь,
Никто из вас давно не любит!
Забыли вы, что в мире есть любовь,
Которая и жжёт, и губит!

Мы любим всё – и жар холодных числ,
И дар божественных видений,
Нам внятно всё – и острый галльский смысл,
И сумрачный германский гений!..

Мы помним всё – парижских улиц ад,
И венецьянские прохлады,
Лимонных роц далёкий аромат,
И Кельна дымные громады!..

Мы любим плоть – и вкус её, и цвет,
И душный, смертный плоти запах...
Виновны ль мы, коль хрустнет ваш скелет
В тяжёлых, нежных наших лапах?

Привыкли мы, хватая под уздцы
Играющих коней ретивых,

И приспе час, кад крила разви беда,
И увреда је све већа сума,
И дан ће доћи — остати ниједан
Траг неће од ваших Пестума!

О, стари свете! Док те пропаст штеди,
Док се слаткој музи дајеш ревно,
Заустави се, премудар ко Едип
Пред Сфингом са загонетком древном!

Русија је — Сфинга. Ликујућ док зебе,
Сва црном крвљу мивена,
Она посматра и гледа у тебе,
С мржњом и љубављу сливена.

Тако волети, ко крв наша груба,
Нико од вас не воли!
Заборависте да постоји љубав
Што жеже, убија и боли!

Ми све волимо — жар хладних датума,
И дар визија божанствених.
Све разумемо — бриткост галског ума
И сумрачни германски гениј...

И париских се сећамо улица,
И венецијанске обале,
Лимунов мирис још нам ведри лица,
А око келнске катедрале...

Волимо плоти боју, њен сок прелеп,
И смртни задах, од ког се скапава...
Зар смо ми криви кад крцне ваш скелет
У тешким, нежним нашим шапама?

И навикосмо, хватајућ за узде
Ватрене коње тмасте,

Ломать коням тяжёлые крестцы,
И умирять рабынь строптивых...

Придите к нам! От ужасов войны
Придите в мирные объятия!
Пока не поздно — старый меч в ножны,
Товарищи! Мы станем — братья!

А если нет, — нам нечего терять,
И нам доступно вероломство!
Века, века — вас будет проклинять
Больное позднее потомство!

Мы широко по дебрям и лесам
Перед Европою пригожей
Расступимся! Мы обернёмся к вам
Своею азиатской рожей!

Идите все, идите на Урал!
Мы очищаем место бою
Стальных машин, где дышит интеграл,
С монгольской дикою ордою!

Но сами мы — отныне вам не щит,
Отныне в бой не вступим сами,
Мы поглядим, как смертный бой кипит,
Своими узкими глазами.

Не сдвинемся, когда свирепый гунн
В карманах трупов будет шарить,
Жечь города, и в церковь гнать табун,
И мясо белых братьев жарить!..

В последний раз — опомнись, старый мир!
На братский пир труда и мира,
В последний раз на светлый братский пир
Сзывает варварская лира!

30 января 1918

Сламати хрпте и плећи им друсне
И смиривати ропкиње јогунасте...

Дођите к нама! Од ратне страдије
Загрљај нек вас наш не одвраћа!
Док није касно — маче у каније,
Другови! Постаћемо — браћа!

А нећете ли — не губимо ништа,
Знамо издати још и љуће!
Ал вековима, клетва ће вас тиштат
Потомства будућег!

Са прашума ће ширних, са гајева,
Европом, мирном ко бубица,
Искезити се, на крају крајева,
Азијатска нам губица!

Крените све, сви, крените на Урал,
Чистимо место за бој орно,
Нек машина где хрипље мотор буран
Сукоби се с монголском хордом!

Јер више нисмо штит који вас прати,
Одсад нећемо сами у рат са свима,
И смртни бој ваш ми ћемо гледати
Својим уским очима.

И гледаћемо крвожедне Хуне
Где са лешева добит теку,
Руше градове, цркве стоком пуне,
И месо беле браће пеку!..

Последњи пут — стари свете се освести!
На братски пир рада и мира,
Последњи пут — хајдмо ко браћа се срести —
Позива варварска лира!

30. јануара 1918.

*Не может сердце жить покоем,
Недаром тучи собрались.
Доспех тяжёл, как перед боем.
Теперь твой час настал. — Молись!*

*Не може срце да у миру
Живи: облаци црни висе.
Ко пред бој грцам у панциру.
Настаде твој час: помоли се!*

Об авторе

Александр Александрович Блок (1880-1921) – русский поэт, драматург, публицист. Человек, изначально и до конца честный в поиске художественно точных ответов на коренные вопросы бытия личности и народа. Трезвая суровость мечты, верность всегда неизреченной тайне претворились у него в трагическую, на грани отчаяния, энергию самоотверженной любви, признания истины своей страны. Он прожил в себе эпоху и стал эпохой сам. Его воздействие на душу русского стиха – загадочно, бескрайне, отчётливо и постоянно. Оригинальные тексты приводятся по изданию: А. А. Блок. Собрание сочинений. Т.1-3. М., Л.: ГИХЛ, 1960, с учётом вариантов авторского «Изборника» (М.: Наука, 1989). Переводы С. Раичковича перепечатаны из книги: Шест русских песника (Б.: Култура, 1970); переводы В. Ягличица - из книги: А. Блок. Песме (Б.: Српска књижевна задруга, 1994) и альманаха «Сербско-русский круг» (М.: Вахазар, Б.: ИГАМ, 2011/2012). Переводы, отмеченные *, публикуются впервые.

О аутору

Александар Александрович Блок (1880-1921) – руски песник, драмски писац, публициста. Човек, који је био исконски и до краја честит у тражењу уметнички тачних одговора на коренита питања бића личности и народа. Трезна суровост маште, верност увек неизрецивој тајни претворила се код њега у трагичну, на рубу очајања, енергију самопрегорне љубави, прихватања истине своје земље. Проживео је у себи эпоху и постао је сам – епоха. Његово деловање на душу руског стиха је – загонетно, бескрајно, разветно и стално. Изворни текстови су узети из издања: А. А. Блок. Собрание сочинений. Т.1-3. М., Л.: ГИХЛ, 1960, с обзиром на варијанте у ауторском «Изборнику» (М.: Наука, 1989). Преводи С. Раичковића прештампани су из књиге: Шест руских песника. (Б.: Култура, 1970); преводи В. Јагличића – из књиге: А. Блок. Песме. (Б.: Српска књижевна задруга, 1994) и алманаха «Српско-руски круг» (М.: Вахазар, Б.: ИГАМ, 2011/2012). Преводи обележени* објављују се први пут.

Содержание

«Стою на царственном пути...»	6
«Сумерки, сумерки вешние...»	6
«На весенний праздник света...»	8
«Не бойся умереть в пути...»	10
«Тебя я встречу где-то в мире...»	10
«Ужасен холод вечеров...»	10
«Был вечер поздний и багровый...»	12
«Я искал голубую дорогу...»	12
«Здесь память волны святой...»	14
«— Всё ли спокойно в народе?...»	14
«По городу бегал чёрный человек...»	16
Фабрика	18
Из газет	18
Рассвет	22
«Я и без веры живой...»	22
«Догорай, не узнавая...»	24
«Разбушуются бури, прольются дожди...»	24
«Неизмеримость гасит луны...»	26
«Полюби эту вечность болот...»	26
«Тяжко нам было под вьюгами...»	28
«Шли на приступ. Прямо в грудь...»	28
«Не мани меня ты, воля...»	30
«Оставь меня в моей дали...»	32
«Девушка пела в церковном хоре...»	34
«В голубой далёкой спальне...»	34
Русь	36
«Так окрылённо, так напевно...»	40
«Барка жизни встала...»	42
«Вечность бросила в город...»	42
Балаган	44
«Улица, улица...»	46
«Я вам поведал неземное...»	46
Сытые	48
Незнакомка	50
В октябре	54
«Ночь. Город утомился...»	56
Окна во двор	58
«Когда в листве сырой и ржавой...»	60

Принимаю.....	62
Пожар.....	64
«Работай, работай, работай...».....	64
«Меня пытали в старой вере...».....	66
«Под шум и звон однообразный...».....	68
«Поздней осенью из гавани...».....	70
В ресторане.....	70
«Как тяжело ходить среди людей...».....	72
«Как тяжело мертвецу среди людей...».....	74
«Ночь, улица, фонарь, аптека...».....	76
«Когда, вступая в мир огромный...».....	78
«Миры летят. Года летят. Пустая...».....	78
«О доблестях, о подвигах, о славе...».....	80
«О, я хочу безумно жить...».....	82
«Я ухо приложил к земле...».....	84
«Тропами тайными, ночными...».....	84
«Я – Гамлет. Холодеет кровь...».....	86
«В голодной и больной неволе...».....	86
«Так. Буря этих лет прошла...».....	88
«Да, так велит мне вдохновенье...».....	90
«Земное сердце стынет вновь...».....	92
Поэты.....	92
«Всё это было, было, было...».....	94
«Ты помнишь? В нашей бухте сонной...».....	96
«Благословляю всё, что было...».....	98
«Я пригвождён к трактирной стойке...».....	100
«Опустись, занавеска линиялая...».....	102
«Всё на земле умрёт – и мать, и младость...».....	102
«В густой траве пропадёшь с головой...».....	104
На поле Куликовом [Фрагменты].....	106
1 «Река раскинулась. Течёт, грустит лениво...».....	106
2 «Мы, сам-друг, над степью в полночь стали...».....	108
5 «Опять над полем Куликовым...».....	108
Россия.....	110
Осенний день.....	112
«Русь моя, жизнь моя, вместе ль нам маяться?...».....	114
На железной дороге.....	116
«Грешить бесстыдно, непробудно...».....	118
«Петроградское небо мутилось дождём...».....	120
«Я не предал белое знамя...».....	122
«Рождённые в года глухие...».....	124

«Дикий ветер...».....	126
Коршун.....	128
Возмездие [Фрагменты].....	128
[1] «Жизнь – без начала и конца...».....	128
[2] «Век девятнадцатый, железный...».....	130
[3] «Двадцатый век... Ещё бездомней...».....	132
[4] «В те годы дальние, глухие...».....	134
[5] «Страна – под бременем обид...».....	136
[6] «Когда ты загнан и забит...».....	138
Двенадцать.....	140
Скифы.....	164
Об авторе	171

Садржај

*«На царском путу, сам. Ни маћи...» Превео В. Јагличић.....	7
«Сутон, пролећни сутон пада...» Превео В. Јагличић.....	7
«Пред пролећну, сјаја хору...» Превео В. Јагличић.....	9
*«Не бој се да на путу мреш...» Превео В. Јагличић.....	11
«Срешћу те негде, светом овим...» Превео В. Јагличић.....	11
«Ужас ме ноћи мразних плаши...» Превео В. Јагличић.....	11
«Би вече касно и звездано...» Превео В. Јагличић.....	13
«Дубини тек сам ја на трагу...» Превео В. Јагличић.....	13
*«Кад спомен светог вала мине...» Превео В. Јагличић.....	15
*«— Влада ли мир у народу?...» Превео В. Јагличић.....	15
*«Трчаше по граду црни човек један...» Превео В. Јагличић.....	17
Фабрика. Превео В. Јагличић.....	19
*Из новина. Превео В. Јагличић.....	19
*Расвит. Превео В. Јагличић.....	23
*«И без вере сам жив, све живљи...» Превео В. Јагличић.....	23
*«Догори, свешћу немој ући...» Превео В. Јагличић.....	25
*«Развиће се буре, киша ће да дође...» Превео В. Јагличић.....	25
*«Неизмерљивост гаси луне...» Превео В. Јагличић.....	27
«Заволи вечност бара ових...» Превео В. Јагличић.....	27
*«Лед нам у кости угонила...» Превео В. Јагличић.....	29
«Јуришају. И у груди...» Превео В. Јагличић.....	29
«Не зови, слободо, немом...» Превео В. Јагличић.....	31
«Мене даљини мојој препусти...» Превео В. Јагличић.....	33
«Девојка певаше у црквеном хору...» Превео В. Јагличић.....	35
*«У соби плавој сјај се угаси...» Превео В. Јагличић.....	35
Русија («Ти си и у сну несазнајна...»). Превео С. Раичковић.....	37
*«Тако појствено и крилато...» Превео В. Јагличић.....	41
*«Брод живота стаде...» Превео В. Јагличић.....	43
*«Вечност у град убаци...» Превео В. Јагличић.....	43
*Шатра. Превео В. Јагличић.....	45
«Улица, улица...» Превео В. Јагличић.....	47
«Неземне вам испричах бајке...» Превео В. Јагличић.....	47
Сити. Превео В. Јагличић.....	49
Незнанка. Превео В. Јагличић.....	51
*У октобру. Превео В. Јагличић.....	55
«Ноћ. Град се примири...» Превео В. Јагличић.....	57
Прозори с погледом на двориште. Превео В. Јагличић.....	59
*«Кад је у лишћу влажном и риђем...» Превео В. Јагличић.....	61

*Прихватам! Превео В. Јагличић	63
*Пожар. Превео В. Јагличић	65
*«Ринтај, ринтај, док теку дани...» Превео В. Јагличић	65
*«Мучише ме, у старој вери...» Превео В. Јагличић.....	67
«Тим једноличним звуком разнет...» Превео В. Јагличић	69
«У позну јесен, с пристаништа...» Превео В. Јагличић.....	71
*У ресторану Превео В. Јагличић.....	71
«Како је мучно међу људе пасти...» Превео В. Јагличић.....	73
«Како мртвацу сред људи је тешко...» Превео В. Јагличић	75
«Ноћ, сквер, светиљке, апотека...» Превео В. Јагличић	77
«Кад ступивши у свет огроман...» Превео В. Јагличић.....	79
«Светови лете. И године. Пуста...» Превео В. Јагличић	79
*«О успесима, слави, подвизима...» Превео В. Јагличић	81
«Живети, лудост да не кротим!..» Превео В. Јагличић.....	83
«Уво ка земљи ја приносим...» Превео В. Јагличић	85
«Тајним и ноћним богазима...» Превео В. Јагличић.....	85
«Хамлет сам. Крв се леди груба...» Превео В. Јагличић	87
«Ни дан дан није сред невоље...» Превео В. Јагличић	87
*«Да. Жест година оних неста...» Превео В. Јагличић	89
* «Да! Надахнуће жели тако...» Превео В. Јагличић	91
*«Срце лед опет, опет дува...» Превео В. Јагличић	93
Песници. Превео В. Јагличић	93
«Све је то било, било, било...» Превео В. Јагличић	95
«Сред затона је нашег — знаш ли...» Превео С. Раичковић	97
«Благосиљам све што је било...» Превео В. Јагличић	99
«Стојим уз шанк: пјан, ко зна откад...» Превео В. Јагличић	101
*«Спусти се, засторе олињао, лањски...» Превео В. Јагличић	103
«Умреће све на земљи — и мати, и младост...» Превео В. Јагличић	103
«Урониш главу у влати, с росом...» Превео В. Јагличић.....	105
На Куликовом пољу Превео В. Јагличић.....	107
1 «Шири се река. Ленствујућ, задире...»	107
2 «У поноћ, над степом, сами стасмо...»	109
5 «Над Куликовим пољем опет...»	109
Русија («Ко у године златне, опет...») Превео В. Јагличић.....	111
Јесењи дан. Превео В. Јагличић.....	113
«Русијо, животе, скупа одболујмо!..» Превео В. Јагличић.....	115
На прузи. Превео В. Јагличић.....	117
«Непостидно, проживети грешно...» Превео В. Јагличић	119
*«Петроградско небо кишица помути...» Превео В. Јагличић.....	121
«Заставу белу не истакох...» Превео В. Јагличић	123
«Рођени у године глуве, пусте...» Превео В. Јагличић.....	125

«Ветар цепти...» Превео В. Јагличић.....	127
Јастреб. Превео В. Јагличић	129
*Освета [Фрагменти]. Превео В. Јагличић.....	129
[1] «Живот: без краја и почетка...»	129
[2] «Деветнаести веку, гвозден...».....	131
[3] «Век двадесети.. Бездомнија...»	133
[4] «Оно сам време сад уснио...».....	135
[5] «Земља – увреда трпи брид...».....	137
[6] «Кад прогнан си до заборава...»	139
Дванаесторица. Превео В. Јагличић.....	141
Скити. Превео В. Јагличић.....	165
О аутору	171

Издательство »ВАХАЗАР« (Москва)

СРПСКО-РУСКА ПОЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Радован Караџић | Радован Караджич
ВСЕОСЕНЬ · СВЕЈЕСЕН

Витомир Николић | Витомир Николич
РЕКВИЕМ ДЛЯ СКИТАЛЬЦА · РЕКВИЈЕМ ЗА СКИТАЧА

Бранислав Црнчевић | Бранислав Црнчевич
ОБЕТОВАННЫЙ СВЕТ · ОБЕЋАНИ СВЕТ

Ђорђо Сладоје | Џорџо Сладоје
ПРИВЫКАНИЕ · ПРИВИКАВАЊЕ
К БУДУЩЕМУ НА БУДУЋНОСТ

Благоје Баковић | Благое Бакович
ПО ЛЕГКОЙ ЛАЗУРИ · НИЗ ЛАКУ ПЛАВЕТ

Рајко Петров Ного | Райко Петров-Ного
ТАЙНЫЕ ЗНАКИ · ТАЈНИ ЗНАЦИ

Љубица Милетић | Любица Милетич
ГОЛОС НЕПОСТИЖИМЫЙ · ЗАУМНИ ГЛАС

Стеван Раичковић | Стеван Раичкович
ДВЕРИ В НОЧЬ ОТВОРИ · ОТВОРИ У НОЋ ВРАТА

Мирјана Булатовић | Мирьяна Булатович
СКРЕПЫ · СПОНЕ

СЕРБСКО-РУССКАЯ ПОЭТИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

Издавачка кућа »ИГАМ« (Београд)

<http://www.igam.co.rs>

Издавачка кућа »ИГАМ« (Београд)
<http://www.igam.co.rs>

РУССКО-СЕРБСКАЯ ПОЭТИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА
КЛАССИКА

Вышли из печати | Изаиле су из штампe

Фёдор Тютчев | Фјодор Тјутчев
ДВА ЈЕДИНСТВА · ДВА ЕДИНСТВА
Александр Блок | Александар Блок
НИКО НАТРАГ · НИКТО НЕ
ВРАТИТИ СЕ НЕЋЕ ПРИДЁТ НАЗАД

У припреми су | Готовятся к изданию

Михаил Лермонтов | Михаил Љермонтов
ЧАША ЖИВОТА · ЧАША ЖИЗНИ
Арсений Тарковский | Арсеније Тарковски
САМО И ТО ЈЕ МАЛО · ТОЛЬКО ЭТОГО МАЛО

и другие книги | и друге књиге

РУССКО-СРПСКА ПОЕТСКА БИБЛИОТЕКА
КЛАССИКА

Издательство »ВАХАЗАР« (Москва)
<http://www.wahazar.ru>

Издательство »ВАХАЗАР« (Москва)

СРПСКО-РУСКИ КРУГ

литературно-художественный альманах

СЕРЬСКО-РУССКИЙ КРУГ

књижевно-уметнички алманах

2010/2011 ИЗ СРПСКОГ ЕПА

ПОЭЗИЈА Фёдора Тютчева, Јована Јовановића Змаја,
Алексе Шантића, Матије Бећковића, Душана Радовића,
Валерия Латынина, на Дафинка Станева
ПРОЗА Иве Андрића ДРАМА Радована Караџића
ОЧЕРКИ Предрага Пипера, Љубинка Раденковића

2011/2012 РУССКИЕ БЫЛИНЫ

ПОЭЗИЈА Александра Блока, Владислава Петковића Диса,
Максима Багдановича, Драгана Лукића, Андрея Голова
ПРОЗА Радоја Домановића ДРАМА Бранислава Црнчевића
ОЧЕРК Радмила Маројевића

2012/2013 ИЗ СТАРОГ СРПСКОГ ПЕСНИШТВА

ПОЭЗИЈА Михаила Лермонтова, Лазе Костића,
Ивана Франка, Душана Радовића, Миролуба Сврките,
Владимира Јагличића, Екатерины Полянској
ПРОЗА Меше Селимовића ДРАМА Душана Ковачевића
ОЧЕРКИ Татьяны Ивановой, Виктора Лазића

srb-rus-krug@narod.ru

Издавачка кућа »ИГАМ« (Београд)